

JAK WŁĄCZAĆ EDUKACJĘ GLOBALNĄ DO CODZIENNEJ PRACY SZKOŁY?

Propozycje
zagadnień do
zrealizowania
na lekcjach
przedmiotowych

Autor i autorka: Piotr Sienkiewicz i Paulina Kowalczyk

Rok wydania: 2017

Wydawca: Fundacja Civism Polonus

www.civispolonus.org.pl

Niniejsza publikacja została wydana w ramach projektu „Uczymy (się) razem dla świata”

Publikacja: „Jak włączać edukację globalną do codziennej pracy szkoły? Propozycje zagadnień do zrealizowania na lekcjach przedmiotowych.” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Civism Polonus. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2017. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej. Treść licencji jest dostępna na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>.

„Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.”

fundacja civis polonus

Spis treści

wstęp	4
czym jest edukacja globalna?	5
język polski	6
historia	16
WOS	26
język obcy nowożytny	31
geografia	36
biologia	43
przyroda	47
chemia	49
fizyka	51
matematyka	54
informatyka	58
technika	61
etyka	65
plastyka	69
wychowanie fizyczne	72
edukacja dla bezpieczeństwa	74
muzyka	78
wychowanie do życia w rodzinie	82
religia	86
edukacja polonistyczna <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	90
edukacja społeczna <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	93
edukacja plastyczna <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	97
etyka <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	100
edukacja językowa: język obcy nowożytny <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	103
edukacja przyrodnicza <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	107
muzyka <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	111
edukacja matematyczna <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	115
informacje dodatkowe <i>edukacja wczesnoszkolna</i>	118

Szanowni Państwo,

niniejsza publikacja stanowi zestaw zagadnień z obszaru edukacji globalnej, które proponujemy włączyć do pracy na lekcjach przedmiotowych. Ich tematyka koncentruje się na szczególnie ważnych we współczesnych czasach zagadnieniach - prawach człowieka, nierównościach społecznych i zrównoważonym rozwoju.

Zagadnienia zawierają odwołania do podstawy programowej. W publikacji znalazły się zagadnienia wchodzące w zakres 10 przedmiotów realizowanych w klasach IV-VIII: języka polskiego, historii, WOS, języka obcego nowożytnego, geografii, przyrody, biologii, chemii, fizyki oraz matematyki. Do każdego zagadnienia przyporządkowana jest rekomendowana metoda lub forma jego realizacji. Prosimy o zapoznanie się z nimi przed rozpoczęciem lekcji. Propozycje zawierają różnorodne formy i metody nauczania. Umożliwiają nauczycielowi dostosowanie przebiegu lekcji i projektów do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów i uczennic. Wymaga to jednak od Państwa dokonania wyboru, które z zaproponowanych działań uwzględnicie podczas pracy z uczniami i uczennicami. Zgodnie z ideą edukacji globalnej, propozycje zawierają działania zmierzające do wzmacniania zaufania, współpracy i poznawania lokalnych społeczności.

Mamy nadzieję, że przygotowane przez nas materiały dostarczą nowych inspiracji oraz okażą się pomocne w prowadzeniu zajęć.

Życzymy ciekawej i owocnej pracy.

Zapraszamy do odwiedzenia stron:

www.samorzaduczniowski.org

www.mlodziemawplyw.org.pl

CZYM JEST EDUKACJA GLOBALNA?

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych¹.

Do aktualnych wyzwań globalnych zaliczyć można m.in.:

- zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa na świecie,
- poprawa jakości życia w krajach Globalnego Południa,
- ochronę praw człowieka,
- zapewnienie zrównoważonego rozwoju,
- budowanie partnerskich relacji gospodarczych i społecznych pomiędzy krajami Globalnej Północy i Globalnego Południa.

Szczególnie istotne w edukacji globalnej jest:

- tłumaczenie przyczyn i konsekwencji opisywanych zjawisk,
- przedstawianie perspektywy Globalnego Południa,
- rozumienie świata jako złożonego i dynamicznie zmieniającego się systemu,
- kształtowanie krytycznego myślenia i zmianę postaw,
- ukazywanie wpływu jednostki na globalne procesy i wpływu globalnych procesów na jednostkę².

Edukacja globalna nie jest oddzielnym przedmiotem, lecz jej treści zostały zawarte w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów. **Edukacja globalna** rozszerza zakres kształcenia obywatelskiego i wychowania. Edukacja globalna rozwija w uczniach i uczennicach umiejętność krytycznego myślenia oraz pozwala na refleksję nad własną sprawczością. **Edukacja globalna** to przede wszystkim poszukiwanie rzetelnych informacji na temat problemów współczesnego świata oraz wykorzystywanie wiedzy w praktyce. Dzięki **EG** młodzi ludzie bardziej świadomie podejmują decyzje konsumenckie oraz chętniej podejmują działania na rzecz poprawy jakości życia innych ludzi. **EG** przyczynia się do rozwoju postaw empatii, tolerancji, szacunku i zrozumienia dla odmienności. Zwraca uwagę uczniów na takie wartości jak równość, solidarność, godność oraz wolność.

¹ Definicja <https://www.polskapomoc.gov.pl/Edukacja,globalna,1603.html>

² Źródło <https://www.polskapomoc.gov.pl/Edukacja,globalna,1603.html>

język
polski

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>Lektura obowiązkowa: Jan Brzechwa, <i>Akademia Pana Kleksa</i>.</p>	<p>Prawa i obowiązki dzieci.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaka byłaby idealna szkoła? • Jak wyglądają szkoły w różnych krajach, kulturach? • Czym jest prawo do szczęścia? <ul style="list-style-type: none"> → Czy szkoła zapewnia prawo do szczęścia? → Co zrobić, by w szkołach na całym świecie było więcej szczęśliwych uczniów? 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; wyszukiwanie informacji – praca z TIK.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: John Ronald Reuel Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>.</p>	<p>Podróż jako poznawanie i zrozumienie siebie i świata.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak podróże zmieniają ludzi? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są doświadczenia uczniów – jak podróże ich zmieniły? → Co zyskujemy dzięki podróżom? → Jakie emocje towarzyszą podróżom? • W jaki sposób dzięki podróżom jesteśmy w stanie poznać świat? <ul style="list-style-type: none"> → Kiedy jesteśmy w stanie zrozumieć innych? Jakie muszą zostać spełnione warunki? (aby zrozumieć musimy poznać). → W jaki sposób, dzięki zrozumieniu innych, jesteśmy w stanie zmienić swoje postawy, zachowanie? 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; burza mózgów; kula śnieżna.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: Ignacy Krasicki, wybrane bajki.</p>	<p>Różnice i podobieństwa w bajkach europejskich i afrykańskich. Zalecamy zapoznanie uczniów z wybranymi bajkami dostępnymi na: http://afryka.org/afryka/afryka-jak-z-bajki,news/ http://afryka.org/edukacja/#</p>	<p>Analiza tekstu; dyskusja; praca plastyczna.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: Janusz Korczak, <i>Król Maciuś Pierwszy</i>.</p>	<p>Prawa dzieci.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie prawa przysługują dzieciom? <ul style="list-style-type: none"> → Czy dzieci we wszystkich regionach świata mają zapewnioną ochronę swoich praw? → Czym jest prawo do edukacji, wyrażania swojego zdania? 	<p>Teksty źródłowe; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>Lektura obowiązkowa: Henryk Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy.</i></p>	<p>Kształtowanie wrażliwości kulturowej i językowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaki jest wizerunek Afrykanów w książce? → Czym różni się on od tego, jak wyobrażamy sobie dzisiejszych mieszkańców Afryki? • Jak z szacunkiem pisać i mówić o przedstawicielach innych kultur? → Dlaczego powinniśmy doceniać podobieństwa i różnice między ludźmi na całym świecie? 	<p>Materiały audiowizualne, teksty źródłowe, dyskusja.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: Józef Wybicki, <i>Mazurek Dąbrowskiego.</i></p>	<p>Jakie wartości zawarte są w tekstach hymnów narodowych? Analiza porównawcza.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proponujemy wykorzystać hymny państw Ameryki Południowej (np. Brazylii, Argentyny, Wenezueli) – są w nich nawiązania do wolności, równości, poświęcenia dla ojczyzny. Państwa te walczyły o niepodległość w podobnym okresie jak Polacy, ich hymny narodowe powstawały w XIX wieku. Uczniowie jako pracę domową mogą przygotować informacje o historii uzyskiwania niepodległości wybranych państw i okolicznościach powstawania hymnów narodowych. <p>Motyw emigracji i tęsknoty za ojczyzną.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Które fragmenty Mazurka Dąbrowskiego nawiązują do historii emigracji Polaków? • Jakie emocje towarzyszyły Polakom na emigracji? • Z czyją pomocą Polacy zamierzali odzyskać niepodległość? • Które narody dziś mogą czuć zbliżone emocje do tych, które w XVIII/XIX wieku odczuwali Polacy? 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; praca w grupach zadaniowych.</p>
<p>Lektury obowiązkowe: 14) Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce; *lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.</p>	<p>Porównanie mitów cywilizacji europejskiej (greckie) z mitami innych kultur (egipskimi, prekolumbijskimi, indyjskimi).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie wartości stanowią przesłanie mitów? • Jak scharakteryzowani są bogowie i inni bohaterowie? Jakie są ich atrybuty? • Jakie są podobieństwa i różnice w świecie przedstawionym w mitach? • Dlaczego ludzie w różnych cywilizacjach, różnych częściach świata tworzyli mity? 	<p>Analiza tekstów; burza mózgow.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p><i>Biblia</i>: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie; lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.</p>	<p>Stworzenie świata według Biblii i innych przekazów kultury. Proponujemy porównanie opisów powstania świata według Biblii i przekazów innych kultur (np. cywilizacji prekolumbijskich, mitologii indyjskiej, mitologii Słowian).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak powstał świat? <ul style="list-style-type: none"> → Kto stworzył świat, człowieka? → Jaka była rola bóstwa w kreacji świata? • Dlaczego religia, mitologia porusza problem stworzenia świata? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego człowiek bez względu na miejsce zamieszkania i kulturę poszukuje odpowiedzi na podobne pytania? 	<p>Analiza tekstów; kula śnieżna; dyskusja.</p>
<p>Lektury uzupełniające (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym), na przykład: 6) Joseph Rudyard Kipling, <i>Księga dżungli</i>.</p>	<p>Świat przyrody i człowiek – współistnienie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy człowiek jest w stanie panować nad przyrodą? Dlaczego? • Jaka powinna być relacja między ludźmi a naturą? <ul style="list-style-type: none"> → Jaki wpływ ma człowiek na naturę a jaka natura na człowieka? → Jak znaleźć równowagę między potrzebami człowieka a potrzebami natury? • Jak rozumiesz pojęcie zrównoważonego rozwoju (odpowiadanie na potrzeby natury, ludzi i gospodarki)? 	<p>Analiza tekstów; dyskusja; plakat.</p>
<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia).</p>	<p>Interpretacja obrazu Pietera Bruegela (starszego), <i>Wieża Babel</i>, 1563 r. Nawiązanie do tematyki Biblii i przypowieści ewangelicznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak to się stało, że ludzie mówią różnymi językami? • Czy to dobrze, że posługujemy się różnymi językami? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są tego korzyści? → Jakie trudności z tego wynikają? 	<p>Projekt edukacyjny, dyskusja.</p>
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.</p>	<p>Propozycja tematyki tekstu o charakterze argumentacyjnym: „Dlaczego warto pomagać ludziom mieszkającym w innych państwach?”</p>	<p>Wyszukiwanie informacji.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</p> <p>1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.</p>	<p>Propozycja tematyki listu (zajęcia z doskonalenia umiejętności pisania listów): Bierziesz udział w projekcie współpracy szkół. Twoją partnerską szkołą jest szkoła z Tunezji. Napisz list (e-mail) do swojego kolegi/koleżanki z Tego kraju. Przedstaw siebie i swoją szkołę, zadaj też pytania dotyczące spraw, które Cię interesują i są związane życiem młodych ludzi w Tunezji.</p>	<p>Wyszukiwanie informacji w Internecie; analiza tekstów; praca z TIK.</p>
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</p> <p>1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.</p>	<p>Ogłoszenie o akcji „Godzina dla Ziemi” (lub innej poświęconej oszczędzaniu energii, wody). Uczniowie przygotowują ogłoszenie, w którym poinformują kolegów i koleżanki o celach i zasadach brania udziału w akcji „Godzina dla Ziemi”. Zadanie to może być elementem projektu międzyprzedmiotowego. Więcej informacji: https://www.wwf.pl/godzinadlaziemi/</p>	<p>Wyszukiwanie informacji; praca pisemna; praca plastyczna; praca w grupie.</p>
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</p> <p>1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.</p>	<p>Podziękowanie za udział w akcji „Godzina dla Ziemi” (lub innego poświęconego oszczędzaniu energii, wody). Uczniowie przygotowują podziękowanie, w którym wyrażą wdzięczność za udział w akcji. Uczniowie powinni podkreślić jak ważne jest oszczędzanie energii i wody oraz jakie ma to skutki dla Ziemi, mogą odwołać się również do oficjalnych danych uzyskanych od Organizatorów akcji (WWF).</p>	<p>Wyszukiwanie informacji; praca pisemna; praca plastyczna; praca w grupie.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</p> <p>1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.</p>	<p>Pisanie opowiadania. Uczniowie piszą opowiadanie „Sprawiedliwy świat”, w którym powinni przedstawić swoją wizję sprawiedliwego świata. Możesz zaproponować im problematykę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relacje człowiek – natura • Relacje człowiek – człowiek • Relacje człowiek – praca <p>Opowiadanie uczniowie mogą opatrzyć własnymi ilustracjami.</p>	<p>Praca pisemna, praca plastyczna, wyszukiwania informacji.</p>

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:</p> <p>3) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia).</p>	<p>Praca dzieci. Wspólnie z uczniami przeanalizuj zdjęcia Lewisa Wickes Hine'a (np. „10 letnia prądka”): http://www.photography-now.com/artist/lewis-hine (dostęp: 10.09.2017). Poproś uczniów, aby znaleźli informacje o autorze zdjęć.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W jakim państwie zostały zrobione zdjęcia? • Czy dziś problem pracy dzieci nadal istnieje? Gdzie? • Jakie emocje wywołują te zdjęcia? • Jakie emocje towarzyszą bohaterom zdjęć? • Czy sytuacje, w jakich zostały zrobione zdjęcia są wyjątkowe? • Dlaczego Lewis W. Hine dokumentował pracę dzieci? Odwołaj się do wątków biograficznych. • Czym jest fotografia zaangażowana? <p>Dodatkowe informacje: https://www.szerokikadr.pl/poradnik/pionierzy-fotogra-i-lewis-hine-czy-fotogra-a-zaangazowana-moze-byc-fotogeniczna (dostęp: 10.09.2017).</p>	<p>Analiza tekstu kultury; wyszukiwanie informacji w Internecie; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad.</p>	<p>Wywiad z imigrantem. Przeprowadź i zapisz wywiad z osobą z innego państwa, która mieszka, uczy się, pracuje w Polsce. Zwróć uwagę, na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny jej przybycia do Polski; • Skutki z podjętej decyzji o zamieszkaniu w Polsce; • Jak ocenia postawę Polaków wobec cudzoziemców; <p>Jeżeli uczniowie mogą mieć trudność z przeprowadzeniem wywiadu, to poproś ich aby znaleźli wywiad z imigrantem i dokonali jego analizy (wnioski zapisać w formie notatki).</p>	<p>Analiza tekstu; notatka.</p>
<p>IV. Samokształcenie. Uczeń: 4) uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych).</p>	<p>Kampania o prawach dzieci – projekt. Uczniowie przygotowują kampanie społeczną, której celem jest rozpowszechnienie informacji o prawach dzieci/uczniów. Kampania może zostać przeprowadzona w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plakatów • Filmu • Profilu na portalu społecznościowym • Zdjęć z opisami • I innymi zaproponowanymi przez uczniów lub nauczyciela. <p>Do inspiracji kampanie na portalu www.kampaniespoleczne.pl</p>	<p>Projekt edukacyjny; plakaty; filmy, itp.</p>
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.</p>	<p>Pisanie listów – maraton Amnesty International. Zorganizuj z uczniami maraton pisania listów AI – więcej na stronie https://amnesty.org.pl/maraton/ Działanie to może zostać przeprowadzone w formie projektu edukacyjnego. Uczniowie powinni w takim przypadku zorganizować akcję: nawiązać z Twoim wsparciem kontakt z AI, rozpowszechnić informacje o wydarzeniu, wyjaśnić pozostałym uczniom (rodzicom, nauczycielom) cel pisania listów oraz przeprowadzić akcję. Na lekcjach języka polskiego przypomnij zasady pisania listów.</p>	<p>Projekt edukacyjny; pisanie listów.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: poeci - Wisława Szymborska.</p>	<p>Łamanie praw człowieka – analiza wiersza W. Szymborskiej „Tortury”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co zmieniło się na przestrzeni wieków? • Co się nie zmieniło na przestrzeni wieków? • Dlaczego tortury są zjawiskiem powszechnym? • Jak ciało reaguje na tortury? • Co zrobić, aby tortury przestały być stosowane? 	<p>Materiały audiowizualne, teksty źródłowe, dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<p>Wraz z uczniami obejrzyj spot AI poświęcony stosowaniu tortur i opatrzone fragmentami wiersza W. Szymborskiej: https://amnesty.org.pl/kampanie/stop-torturom/</p>	
<p>Lektura obowiązkowa: Adam Mickiewicz, <i>Sonety krymskie</i>.</p>	<p><i>Sonety krymskie</i> – problem emigracji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego Mickiewicz napisał <i>Sonety krymskie</i>? • Jakie uczucia towarzyszą emigrantowi? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego emigranci często czują się osamotnieni? → Co robią, aby ograniczyć osamotnienie? • Jaka jest postawa Mickiewicza wobec innej kultury (orientalizacja)? Uwzględnij wątki biograficzne. 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i>.</p>	<p>Tematyka eposów narodowych w różnych kulturach. Czym jest epos narodowy?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego eposy są ważne dla danego narodu? • W jakich momentach historycznych powstawały eposy narodowe? • Co stanowi problematykę Pana Tadeusza? • Co stanowi problematykę eposów w innych kulturach? • Co łączy eposy narodowe w różnych kulturach? 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: Adam Mickiewicz, <i>Śmierć Pułkownika</i>.</p>	<p>Rola kobiet w konfliktach zbrojnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego wiersz „<i>Śmierć Pułkownika</i>” jest zaskakujący? • Kim była Emilia Plater? • Dlaczego Mickiewicz zdecydował się poświęcić jej wiersz? • Jakie inne kobiety brały udział w konfliktach zbrojnych? • Jaka jest rola kobiet i mężczyzn w trakcie walk? • W jakim stopniu role te są różne w kulturach globalnego Południa i globalnej Północy? 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>Lektura obowiązkowa: Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i>.</p>	<p>Prześladowanie religijne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak przedstawiona jest sytuacja chrześcijan w starożytnym Rzymie? • Dlaczego chrześcijanie byli prześladowani? • Dlaczego prześladowanie religijne było i jest zjawiskiem powszechnym? • Gdzie i kto jest prześladowany ze względów religijnych? 	<p>Analiza tekstu; dyskusja; wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
Lektura obowiązkowa: Henryk Sienkiewicz, <i>Latarnik</i> .	<p>Emigracja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego główny bohater jest postacią tragiczną? • Na ile tragizm bohatera wynika z jego zachowań i decyzji a na ile z czynników niezależnych od niego? • W jakim stopniu problemy bohatera były/są problemami powszechnymi, dotyczącymi innych ludzi? • Kogo dziś mogą dotyczyć problemy, o których pisze H. Sienkiewicz? 	Analiza tekstu; dyskusja; wyszukiwanie informacji w Internecie.
Lektura obowiązkowa: Stefan Żeromski, <i>Szyfowe prace</i> .	<p>Dostęp do edukacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie możliwości wiążą się z dostępem do edukacji? • Dlaczego rodzinie Borowiczów zależało na edukacji syna? • Czy szkoła Marcinka zapewniała dobrą edukację? Dlaczego? • Jaką funkcję pełni szkoła w państwie, w którym jest wolność i w państwie, w którym tej władza pozbawia ludzi swobody? • Jakie prawa przysługują młodym ludziom? <ul style="list-style-type: none"> → Czym jest prawo do edukacji, wyrażania swojego zdania? → Czy młodzi ludzie we wszystkich regionach świata mają zapewnioną ochronę swoich praw? 	Analiza tekstu; dyskusja.
IV. Samokształcenie. Uczeń: 4) uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych).	<p>Film o wyzwaniach i współzależnościach. Uczniowie przygotowują film, w którym pokażą, jak rozumieją słowa Martina Luthera Kinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Zanim zjesz śniadanie już należysz do więcej niż połowy świata.” • „And before you finish eating breakfast in the morning, you’ve depended on more than half the world” (A Christmas Sermon on Peace, 1967). 	Analiza tekstu kultury; praca z TIK
III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad.	<p>Tworzenie przemówienie. Uczniowie wcielają się w przedstawicieli państw globalnego Południa i Północy (np. prezydent, minister spraw zagranicznych), organizacji pozarządowych, organizacji międzynarodowych i przygotowują wystąpienie na międzynarodowym kongresie poświęconym globalnym wyzwaniom. W przemówieniach powinny być zawarte propozycje działań skierowane na rozwiązanie wyzwań związanych z np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochroną praw człowieka • Zmianami klimatycznymi • Zwiększeniem dostępu do edukacji • Poprawą opieki medycznej 	Analiza tekstu; wyszukiwanie informacji w Internecie; debata

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie bardziej uczciwej relacji w wymianie handlowej między globalnym Południem i Północą. 	
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad.</p>	<p>Recenzja reportażu. Po zapoznaniu się z wybranym reportażem podróżniczym (np. R. Kapuściński) lub reportażem zawartym w mediach, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adam Leszczyński, Gazeta Wyborcza, http://wyborcza.pl/magazyn/1,124059,17406103,Ke-nia__Roze_podlewane_potem.html, [dostęp: 2016.10.21] • Katarzyna Domagała-Szymonek, Dziennik Zachodni, http://www.dziennikzachodni.pl/strefa-biznesu/a/slaskie-wyrasta-na-florystyczna-potega,10371828/3/, [dostęp: 2016.10.21] <p>napisz jego recenzję. Pamiętaj, aby uwzględnić następujące kwestie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie problemy porusza reportaż? • Jak są przedstawione sprawy globalnego Południa? • Czy zgadzasz się z wizją, oceną autora reportażu dot. wybranych problemów? • Jakie jest Twoje zdanie na temat problemów przedstawionych w publikacji? 	<p>Analiza tekstu.</p>
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad.</p>	<p>Umiejętność pisania CV (w tym elementy planowania swojej przyszłości i procesu samodoskonalenia). Wyobraź sobie, że jako młody człowiek po skończeniu edukacji (np. liceum) chciałbyś pojechać jako wolontariusz do wybranego przez siebie państwa. Przygotuj CV wraz z listem motywacyjnym (aplikacją) uzasadniającym wybór projektu (co będziesz robić w ramach wolontariatu) oraz państwa. Wyszukiwarka projektów: http://europa.eu/youth/volunteering_pl Można również zadać uczniom samodzielne znalezienie projektu wolontariatu europejskiego w Internecie (np. http://www.frsp.eu/?s=evs)</p> <p>Więcej o Wolontariacie Europejskim: http://www.eurodesk.pl/granty/erasmus-mlodziez-wolontariat-europejski</p>	<p>Pisanie CV; wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>

historia

klasa 4

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Elementy historii rodzinnej i regionalnej. Uczeń:</p> <p>2) poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje.</p>	<p>Zasłużone postacie Twojej okolicy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kim byli/są ludzie zasłużeni dla okolicy ucznia? <ul style="list-style-type: none"> → Czy są wśród nich przedstawiciele innych narodowości (np. Żydzi, Ormianie, Niemcy, Ukraińcy)? → W jaki sposób zasłużeni ludzie związani są również z innymi regionami Polski, Europy, świata (np. studiowali, pracowali, tworzyli za granicą). • Jakim wyzwaniom musieli stawić czoła? Czy te wyzwania są podobne czy różne od tych, z którymi radzić sobie muszą współcześni ludzie? 	<p>Prezentacja uczniowska; analiza tekstów źródłowych; wyszukiwania informacji w źródłach internetowych.</p>
<p>III. Refleksja nad historią jako nauką. Uczeń:</p> <p>2) wskazuje sposoby mierzenia czasu w historii i posługuje się pojęciami chronologicznymi.</p>	<p>Czas w różnych rejonach świata.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak mierzy się czas w różnych regionach świata? • Czy na całym świecie obowiązuje ten sam kalendarz (kalendarz żydowski, muzułmański, prawosławny, perski). • Jakie są skutki funkcjonowania różnych kalendarzy (np. różne terminy świąt, początku roku itp.). 	<p>Wykład nauczyciela; burza mózgów; analiza źródeł (np. kalendarz 4 wyznań Białegostoku http://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/bialystok-promuje-sie-kalendarzem-czterech-wyznan).</p>
<p>IV. Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej. Uczeń sytuuje w czasie i opowiada o:</p> <p>4) królowej Jadwidze, Władysławie Jagielle, Zawiszy Czarnym, unii polsko-litewskiej i zwycięstwie grunwaldzkim.</p>	<p>Król Jadwiga – kobiety jako władczynie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy kobiety i mężczyźni powinni mieć taki sam dostęp do stanowisk państwowych, władzy? <ul style="list-style-type: none"> → Jak było kiedyś, jak jest teraz? • Czy Jadwiga byłaby dobrym władcą? • Czy są miejsca, gdzie władzę mają tylko mężczyźni lub tylko kobiety (np. grupa etniczna Mosuo zamieszkująca dwie chińskie prowincje - Syczuan i Junnan; plemię pigmejów Aka w którym jest równy podział obowiązków między mężczyzn i kobiety; Meghalaya - stan w Indiach) <ul style="list-style-type: none"> → Które rozwiązanie jest najlepsze, dlaczego? 	<p>Prezentacja nauczyciela; dyskusja z uczniami; drama; praca projektowa.</p>
<p>Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej. Uczeń sytuuje w czasie i opowiada o:</p> <p>11) laureatce Nagrody Nobla – Marii Skłodowskiej-Curie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maria Skłodowska-Curie jako emigrantka. <ul style="list-style-type: none"> → Czy emigranci powinni mieć takie same szanse na odniesienie sukcesu jak pozostali mieszkańcy państwa? → Jakie korzyści odnosi państwo, w którym pracuje noblista, a jakie państwo-ojczyzna noblisty? 	<p>Analiza źródeł internetowych; dyskusja; metaplan.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<p>Nagroda Nobla – szanse na odniesienie sukcesu wśród kobiet i mężczyzn.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ile kobiet i ilu mężczyzn zostało laureatami Nagrody Nobla? <ul style="list-style-type: none"> → Z czego wynika ta różnica? → Dlaczego kobiety mają mniejsze szanse na sukces edukacyjny? 	
<p>Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej. Uczeń sytuuje w czasie i opowiada o:</p> <p>16) papieżu Janie Pawle II.</p>	<p>Jan Paweł II – papież pielgrzym.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dlaczego o Janie Pawle II mówi się, że był papieżem-pielgrzymem? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie rejony świata odwiedził? → Dlaczego tak dużo podróżował? → Co było efektem jego pielgrzymek? → W jakich innych religiach ważną rolę odgrywają pielgrzymki? 	<p>Praca z mapą; dyskusja; burza mózgów.</p>
<p>10) Strajk dzieci we Wrześni. Udręki niewoli, germanizacja, rusyfikacja</p>	<p>Strajk dzieci we Wrześni – prawa dziecka.</p> <ul style="list-style-type: none"> Czy dzieci mają prawo strajkować? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie prawa mają dzieci? → Dlaczego dostęp do edukacji jest ważny? → Jakie inne były przypadki protestów młodych ludzi (np. protest syryjskich dzieci przeciw atakom chemicznym http://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/06/syrian-children-protest-worlds-inaction-chemical-attack-idlib/) 	<p>Analiza tekstu źródłowego; drama; dyskusja.</p>

klasa 5

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Cywilizacje starożytne. Uczeń: 2) lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii, Egiptu i Izraela), cywilizacje nad wielkimi rzekami (Indie i Chiny) oraz cywilizacje starożytnej Grecji i Rzymu;</p>	<p>Porównanie mapy podziału Ziemi na globalne Południe i Północ oraz mapy cywilizacji starożytnych. Znaczenie dostępu do wody.</p> <ul style="list-style-type: none"> W których regionach Ziemi zlokalizowane były pierwsze starożytne cywilizacje? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie znaczenie dla powstania cywilizacji miała woda (rzeki)? → Dlaczego dostęp do czystej wody jest ważny? → Czy każdy ma prawo do dostępu do wody? → Dlaczego w niektórych częściach świata ten dostęp jest utrudniony? → Czy takie regiony mogą się rozwijać? 	<p>Praca z mapą; wyszukiwanie informacji w Internecie; kula śnieżna.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<p>→ W jakim stopniu ludzie mieszkający w tych częściach świata mają takie same szanse na dobre życie?</p>	
<p>I. Cywilizacje starożytne. Uczeń: 5) charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, prawie, architekturze, sztuce, literaturze.</p>	<p>Kodeks Hammurabiego i prawo rzymskie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W jakim celu powstało prawo? • Jakie wartości przyświecały autorom kodeksu Hammurabiego i prawa rzymskiego? • W jakich cywilizacjach powstały te dwie idee prawa (kodeks Hammurabiego i prawo rzymskie)? Zwróć uwagę, że narodziny spisanego prawa miały miejsce na Bliskim Wschodzie (globalne Południe). 	<p>Analiza tekstów źródłowych; rozmowa kierowana; praca z mapą.</p>
<p>I. Cywilizacje starożytne. Uczeń: 4) umiejscawia w czasie i zna różne systemy sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Egipcie, Atenach peryklejskich i Rzymie.</p>	<p>Demokracja ateńska.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie były mocne i słabe strony demokracji ateńskiej (szczególne uwzględnienie: pierwsza idea demokracji; mechanizmy wpływania obywateli na sprawy polis; brak praw obywatelskich dla kobiet i migrantów; ostracyzm). • Czy uczniowie chcieliby żyć w ustroju demokracji ateńskiej? Dlaczego? • Który ustrój jest lepszy: demokratyczny czy oparty na władzy jednej osoby bądź małej grupy? 	<p>Debata; rozmowa kierowana.</p>
<p>II. Bizancjum i świat islamu. Uczeń: 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni zasięg ekspansji arabskiej i wyjaśnia wpływ cywilizacji muzułmańskiej na Europę; 2) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i rozpoznaje osiągnięcia kultury bizantyjskiej (prawo, architektura, sztuka).</p>	<p>Bizancjum jako pogranicze kultur, miejsce przenikania się wschodu i zachodu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego Konstantynopol został zamieniony na Stambuł? • Czym jest przenikanie się kultur? → Czy cywilizacje powinny być zamknięte czy otwarte na inne kultury? <p>Dlaczego?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co państwa zyskują a co mogą stracić, jeżeli staną się otwarte na przenikania kultur? • Czy dziś również dochodzi do przenikania się kultur? → Jakie przykłady znają uczniowie? 	<p>Praca z mapą; prezentacja multimedialna; dyskusja.</p>
<p>VII. Polska w XIV i XV wieku. Uczeń: 2) analizuje dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej.</p>	<p>Akademia Krakowska i dostęp do edukacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego Kazimierz Wielki ustanowił Akademię Krakowską? → W sposób dostęp do edukacji przyczynia się do rozwoju społeczeństwa, poprawy jakości życia obywateli? • Chęć dostępu do edukacji jako powód emigracji (w Akademii Krakowskiej studiowali przedstawiciele różnych narodowości). → Czy dziś również ludzie wyjeżdżają w celu zdobycia wiedzy? → Do jakich państw wyjeżdżają Polacy? → Skąd pochodzą studenci uczący się w Polsce? 	<p>Analiza tekstów źródłowych; komiks – praca twórcza; rozmowa kierowana.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>VIII. Wielkie odkrycia geograficzne. Uczeń:</p> <p>1) wyjaśnia przyczyny i ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz Nowego Świata.</p>	<p>Odkrycia geograficzne jako rachunek zysków i strat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie korzyści z odkryć geograficznych osiągnęli Europejczycy, a jakie mieszkańcy Ameryki? • Jakie straty z odkryć geograficznych odnieśli Europejczycy, a jakie mieszkańcy Ameryki? • Czy warto było odkryć Amerykę? – perspektywa „Starego Świata”. • Czy warto było zostać odkrytym? – perspektywa „Nowego Świata”. • Co Ty byś zrobił gdybyś odkrył nowy kontynent i nowe cywilizacje? 	<p>Metaplan; projekt edukacyjny.</p>
<p>IX. „Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim. Uczeń:</p> <p>8) przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej między Polską a Litwą (1569) i jej główne postanowienia.</p>	<p>Unia jako przejaw współpracy państw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak państwa współpracowały ze sobą, jak współpracują obecnie? • Dlaczego państwa zawierają unie? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie korzyści z tego wynikają? → Na jakich wartościach powinny opierać się związki państw? → Jakie są przykłady unii państw dziś w Europie i na świecie, np. Unia Europejska, Unia Państw Afrykańskich. 	<p>Praca z mapą; mapa myśli; wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>X. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:</p> <p>1) charakteryzuje stosunki wyznaniowe i narodowościowe.</p>	<p>Tolerancja religijna i wielokulturowość w Rzeczypospolitej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedstawiciele, których religii byli mieszkańcami dawnej Rzeczypospolitej, Twojej miejscowości? • Dlaczego ustanowiono zasadę tolerancji religijnej? <ul style="list-style-type: none"> → Co był się stało, gdyby tej zasady nie wprowadzono? → Jakie korzyści odniosła Rzeczypospolita dzięki otwartej polityce na przedstawicieli innych kultur? 	<p>Burza mózgów; analiza tekstów źródłowych; metaplan.</p>
<p>XIV. Powstanie Stanów Zjednoczonych. Uczeń:</p> <p>1) omawia przyczyny i następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;</p> <p>2) wymienia instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych, wyjaśnia ich funkcjonowanie; ocenia sposób, w jaki konstytucja amerykańska realizowała w praktyce</p>	<p>USA – tworzenie nowego państwa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyobraź sobie, że budujesz nowe państwo. Jakie zasady powinny w nim panować, aby ludziom dobrze się żyło? <ul style="list-style-type: none"> → W jakim państwie Ty chciałbyś żyć? • Jakie niezbywalne prawa przyznawała Deklaracja Niepodległości? <ul style="list-style-type: none"> → Czy są one nadal aktualne? → Czy można je zastosować w każdym państwie? Dlaczego? • Kto tworzył USA? 	<p>Analiza tekstów źródłowych; tworzenie plakatu; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
zasadę trójpodziału władzy; 3) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.	<ul style="list-style-type: none"> → Czy ludzie będący mieszkańcami USA różnili się między sobą, czy byli podobni? → Jakie miało to znaczenie dla tworzenia się nowego państwa? • Dlaczego Polacy chętnie przyłączali się do budowy USA? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego emigrowali do tego państwa? → Dlaczego dziś ludzie emigrują do USA, Europy? 	
XV. Wielka rewolucja we Francji. Uczeń: 1) wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej rezultaty; 2) analizuje i objaśnia zasady zawarte w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela.	<p>Rewolucja francuska jako przejaw walki o prawa człowiek i obywatela.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego Francuzi wyszli na ulice, sprzeciwili się władzy królewskiej? <ul style="list-style-type: none"> → Czego się domagali? → Na jakich wartościach chcieli budować swoje państwo? → Czy te wartości są nadal aktualne? → Czy każde społeczeństwo mogłoby budować swoje państwo na tych wartościach? <ul style="list-style-type: none"> → Jakich wartości, praw Twoim zdaniem zabrakło? • Co Ty byś zmienił w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela? 	Analiza tekstów źródłowych; tworzenie plakatu; dyskusja, burza mózgów.
XVI. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej. Uczeń: 1) podaje przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, w tym osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej.	<p>Rozwój edukacji jako środek na wzmocnienie państwa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym zajmowała się Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, Collegium Nobilium, Szkoła Rycerska, szkoły parafialne? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego ważne było wyznaczenie standardów edukacji i podniesienie jej poziomu? → Kto miał dostęp do edukacji? • Jaki jest związek między dostępem do edukacji a rozwojem państwa i jakością życia jego obywateli? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego edukacja może być receptą dla państw dotkniętych wojną, biedą? 	Drama; dyskusja; metaplan.

klasa 7

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
XIX. Europa po kongresie wiedeńskim. Uczeń:	<p>Industrializacja – pojawienie się kapitalistów i proletariatu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie korzyści i straty wynikały z industrializacji i pojawienia się wynalazków? 	Drama; plakat; wywiad; kula śnieżna; metaplan.

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
2) charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynałazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktur społecznych i warunków życia).	<ul style="list-style-type: none"> → Kto korzystał więcej kapitałiści czy robotnicy? → Kto bardziej odczuł negatywne skutki industrializacji? → Jak duża była ta różnica? • Jakie były warunki pracy i życia kapitalistów oraz robotników? • Jak inaczej można było podzielić zyski z industrializacji? • Jak inaczej można było ograniczyć negatywne skutki rewolucji przemysłowej? 	
XX. Ziemie polskie w latach 1815–1848. Uczeń: 5) charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji i ruch spiskowy w kraju.	<p>Emigracja – trudna decyzja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego Polacy emigrowali? <ul style="list-style-type: none"> → Do których państw? → Czy państwa te chętnie przyjmowały Polaków? • Jak myślisz, jakie emocje towarzyszyły ludziom emigrującym? • Fryderyk Chopin, Maria Skłodowska-Curii – byli Polakami czy Francuzami? • Co zyskały, a co straciły państwa, które przyjmowały Polaków? • W których rejonach świata dziś jest największy ruch emigracyjny? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są jego przyczyny? 	Drama; plakat; wywiad; kula śnieżna; metaplan.
XXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń: 3) wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku.	<p>Jak kolonizacja wpłynęła na państwa kolonizowane?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego mocarstwa europejskiej rozpoczęły wyścig o kolonie? <ul style="list-style-type: none"> → Jaki jest związek między kolonizacją a rewolucją przemysłową i industrializacją? → Jakie zyski z kolonizacji miały państwa europejskie a jakie państwa globalnego Południa? → Jakie straty odnosiły państwa europejskie a jakie państwa globalnego Południa? • Jakie problemy przenosiły państwa europejskie na państwa globalnego Południa? • W jakim stopniu te współzależności i bilans zysków i strat uległ zmianie? 	Praca z mapą; analiza SWOT; analiza źródeł.
XXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń: 4) wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe.	<p>Igrzyska olimpijskie i wystawa światowa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaki był cel nowożytnych igrzysk olimpijskich i organizacji wystaw światowych? <ul style="list-style-type: none"> → Na jakich wartościach opierały się te wydarzenia? → W których państwach były organizowane te imprezy (w XIX wieku i współcześnie)? → Dlaczego w XIX wieku nie brały udziału państwa Afryki, Azji? 	Wykład; praca z mapą; plakat; burza mózgów.

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
XXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń: 4) wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe.	Sufrażystki – prawa kobiet. <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego kobiety nie zawsze miały takie same prawa jak mężczyźni? • Jakie były okoliczności walki o prawa kobiet? • Czy dziś kobiety korzystają z takich samych praw jak mężczyźni? <ul style="list-style-type: none"> → W których społecznościach kobiety mają większą władzę od mężczyzn? → Gdzie znajdują się te społeczności? 	Projekt edukacyjny; analiza tekstów źródłowych; drama.
XXVII. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń: 1) opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny.	Wpływ mass mediów na społeczeństwo początku XX wieku. <ul style="list-style-type: none"> • Jaka jest rola mass mediów? <ul style="list-style-type: none"> → Jak mass media mogą wpływać na opinie społeczeństwa? • W jaki sposób przywódcy państw mogą wykorzystywać do swoich celów mass media (propaganda)? <ul style="list-style-type: none"> → Jak w III Rzeszy i ZSRR stosowano propagandę? → W których państwach współczesnych istnieje rozbudowana propaganda (wskazać na mapie)? → Czy są to państwa demokratyczne? 	Projekt edukacyjny; analiza tekstów źródłowych.

klasa 8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń: 1) charakteryzuje bezpośrednie skutki II wojny światowej, wyróżniając następstwa polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe, z uwzględnieniem powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych.	ONZ – powszechna organizacja międzynarodowa. <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego powstało ONZ? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są jego cele? → Co jest wyjątkowego w tej organizacji? • Czy każde państwo ma równy głos w ONZ? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego tak jest? → Jak może to mieć skutki dla państw globalnego Południa i globalnej Północy? • Które państwa uczestniczyły w misjach ONZ, a w których państwach misje te miały miejsce? <ul style="list-style-type: none"> → Jaki był rezultat tych misji? → Dlaczego taki był wynik tych misji? 	Metoda projektu; teksty źródłowe.

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń: 6) określa przyczyny, umieszcza w czasie i przestrzeni procesy dekolonizacyjne i ocenia ich następstwa.</p>	<p>Dekolonizacja – kto decydował o niepodległości i zasadach funkcjonowania nowych państw?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Które państwa zyskały niepodległość? → W jaki sposób do tego doszło: pokojowo czy krwawo? • Na ile państwa globalnego Południa samodzielnie decydowały o swojej niepodległości? Jawaharlal Nehru i Mahatma Nehru – przywódcy niepodległych Indii. • Jak oceniasz politykę walki o niepodległość bez użycia przemocy (non-violent)? → Czy warto było ją stosować? 	<p>Praca z mapą; analiza źródeł; komiks, plakat – praca twórcza; drama; dyskusja.</p>
<p>XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń: 7) wymienia konflikty doby zimnej wojny, w tym wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie oraz omawia skutki blokady Berlina i kryzysu kubańskiego.</p>	<p>Globalne Południe – obszar rywalizacji państw globalnej Północy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W których państwach doszło do konfliktów zbrojnych po II Wojnie Światowej? • W jaki sposób uwikłane w te konflikty były państwa globalnej Północy: ZSRR, USA? • Jakie były skutki tych konfliktów dla państw globalnego Południa i Północy? 	<p>Praca z mapą; projekt edukacyjny; analiza źródeł.</p>
<p>XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń: 12) przedstawia cele i główne etapy rozwoju Unii Europejskiej.</p>	<p>Wspólnota państw europejskich – współpraca i integracja zamiast</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na jakich wartościach opierała się integracja europejska? • Kim byli „ojcowie założyciele” Wspólnoty Europejskiej? • Jaką rolę odegrały Niemcy (RFN) w integracji europejskiej? → Jak państwa europejskie potraktowały Niemcy po II Wojnie Światowej? → Czy nawiązanie ścisłej współpracy i integrowanie się z Niemcami przyniosło pozytywne skutki? • Czy uważasz, że idea „Stanów Zjednoczonych Europy jest możliwa?” 	<p>Prezentacje uczniowskie; analiza źródeł; metaplan; mapa myśli.</p>
<p>XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń: 13) opisuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej.</p>	<p>Jak rozwój nowych mediów wpływa na ruchy polityczne i rewolucyjne?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym była „Arabska Wiosna”, jakie państwa w niej brały udział, gdzie są położone? • W jaki sposób media społecznościowe, Internet ułatwiły organizację protestów? • Jak przywódcy państw mogli korzystać z mediów społecznościowych (zbierać dane o przeciwnikach politycznych)? 	<p>Wyszukiwanie informacji w Internecie; burza mózgów; analiza SWOT; dodatkowe informacje: http://multicultclub.com/arabska-wiosna-internetowa-rewolucja-w-swiecie-islamu/</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
		http://www.dwutygodnik.com/artukul/6921-koniec-a-leppo-koniec-wiary-w-internet.html
<p>XXXIX. Polska w latach 1957–1981. Uczeń: 7) wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków sierpniowych w 1980 r.;</p> <p>8) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”.</p>	<p>Pokojowy ruch „Solidarność” i 21 postulatów sierpniowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czego dotyczą 21 postulaty, jak można je skategoryzować? • W jakim stopniu „21 postulatów” jest uniwersalnymi celami, które mogłyby być żądaniami społeczeństw w innych krajach (np. globalnego Południa)? • Na ile problemy Polaków w latach 80 XX wieku są podobne do problemów ludzi współczesnych zamieszkujących inne regiony Ziemi? 	<p>Analiza tekstów źródłowych; dyskusja; analiza SWOT.</p>

WOS

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Rodzina. Uczeń: II. Rodzina. Uczeń:</p> <p>1) charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie; analizuje wartości ważne dla jego rodziny;</p> <p>2) analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci; przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie;</p> <p>3) wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe.</p>	<p>Rodzina – sprawiedliwy podział obowiązków.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie obowiązki, zadania mają poszczególni członkowie rodziny? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie role przypisują kobiecie (żonie, matce), mężczyźnie (mężowi, ojcu) mass media, reklamy? → Kto ma więcej obowiązków, które obowiązki są cięższe? → Jak wygląda ta sytuacja w różnych rodzinach, w różnych częściach świata? 	<p>Dyskusja; analiza źródeł; metody badawcze: ankieta; wywiad.</p>
<p>II. Rodzina. Uczeń: II. Rodzina. Uczeń:</p> <p>4) wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego; planuje jego budżet.</p>	<p>Różnice w budżetach domowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie są kategorie domowego budżetu? <ul style="list-style-type: none"> → Które wydatki pochłaniają najwięcej pieniędzy, a które najmniej? • Jak wygląda sytuacji polskich rodzin na tle innych państw? <ul style="list-style-type: none"> → Od czego mogą zależeć te różnice? 	<p>Metody badawcze: ankieta; wywiad; analiza własnych wydatków; wyszukiwanie informacji w Internecie: https://data.oecd.org/hha/household-disposable-income.htm, www.data.oecd.org, www.data.worldbank.org.</p>
<p>IV. Prawa człowieka. Uczeń:</p> <p>3) wymienia prawa dzieci i analizuje przepisy Konwencji o prawach dziecka;</p> <p>4) podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka; przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci.</p>	<p>Prawa dziecka – edukacja, zdrowie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie prawa mają dzieci? <ul style="list-style-type: none"> → Które z tych praw są Twoim zdaniem najważniejsze? • Czy te prawa są przestrzegane w Polsce, na świecie? <ul style="list-style-type: none"> → Co można zrobić, aby jeszcze bardziej ograniczyć przypadki nieprzestrzegania tych praw? • Jaki jest dostęp do edukacji w różnych państwach na świecie? <ul style="list-style-type: none"> → Jak może to mieć znaczenie dla tych państw, Europy, Polski? • Czy wszystkie dzieci są objęte obowiązkowymi szczepieniami? <ul style="list-style-type: none"> → Jak ta sytuacja wygląda w Polsce, a jak na świecie? → Jakie skutki może nieść nieprzestrzeganie tego prawa? 	<p>Prezentacja uczniowska; analiza źródeł tekstowych; wyszukiwanie informacji w Internecie: https://www.unicef.pl/Co-robimy/Publikacje/Sytuacja-dzieci-na-swiecie</p>
<p>IV. Prawa człowieka. Uczeń:</p> <p>7) przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka; uzasadnia potrzebę</p>	<p>Ochrona praw człowieka i wzmacnianie postawy tolerancji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Które organizacje pozarządowe zajmują się ochroną praw człowieka? <ul style="list-style-type: none"> → Cele i działania której organizacji są Ci najbliższe? → W jaki sposób można wesprzeć te organizacje? • Na czym polega bycie w mniejszości? 	<p>Spotkanie z przedstawicielami mniejszości, organizacji pozarządowej; analiza źródeł tekstowych; burza mózgów; drama.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości.	<ul style="list-style-type: none"> → Jakiego rodzaju mniejszości znasz? → Dlaczego mniejszości potrzebują dodatkowego wsparcia? → Czy znasz ludzi będących przedstawicielami mniejszości? Czym się zajmują, kim są? 	
<p>VI. Społeczność lokalna. Uczeń:</p> <p>5) znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy, wydarzeń i postaci z jej dziejów;</p> <p>6) rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej); formułuje sądy dotyczące tych problemów.</p>	<p>Problem lokalny czy globalny?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie problemy są w Twojej „małej ojczyźnie”? <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób powiązane są z globalnymi współzależnościami (klimat, gospodarka, kultura, choroby)? → Co Ty możesz zrobić, żeby je ograniczyć? → Co trzeba zrobić globalnie, aby je rozwiązać? 	<p>Metody badawcze: wywiad, ankieta, obserwacja, spacer; dyskusja; metaplan.</p>
<p>VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. Uczeń:</p> <p>4) wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym.</p>	<p>Mniejszości narodowe w Polsce, Polacy jako mniejszość narodowa na świecie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie mniejszości narodowe zamieszkują Polskę? <ul style="list-style-type: none"> → Jak jest ich pochodzenie? → W jakich okolicznościach pojawili się w Polsce? • Gdybyś był przedstawicielem mniejszości narodowej w innym niż Polska państwie, jakie prawa jako przedstawiciel mniejszości narodowej chciałbyś posiadać? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego przedstawiciele mniejszości narodowych powinni mieć zapewnione specjalne prawa? → Co to za prawa? → W jakim stopniu prawa te są zbieżne z Twoimi propozycjami? 	<p>Praca z mapą; analiza źródeł tekstowych; kula śnieżna.</p> <p>Więcej informacji: http://uprzedzuprzedzenia.org/czym-mowa-nienawisci/hejt-w-polsce-diagnoza/ http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6481,Podstawowe-prawa.html</p>
<p>VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. Uczeń:</p> <p>5) uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom.</p>	<p>Ksenofobia a wolność słowa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakiego rodzaju partie polityczne mają zakaz istnienia w Polsce (Konstytucja RP art. 13)? <ul style="list-style-type: none"> → Czy taki zakaz ingeruje w wolności i swobody? Dlaczego tak/nie? • Czym jest hejt, mowa nienawiści wobec mniejszości? <ul style="list-style-type: none"> → Jaka jest skala tego zjawiska? → Jakie są doświadczenia uczniów z mową nienawiści? → Jak często zdaniem uczniów przedstawiciele mniejszości narodowych/etnicznych spotykają się z przejawami ksenofobii? → Jakie to może mieć skutki dla pojedynczej osoby a jakie dla całego społeczeństwa? 	<p>Metody badawcze: wywiad, ankieta, obserwacja, spacer; dyskusja; metaplan.</p> <p>Więcej informacji: http://uprzedzuprzedzenia.org/czym-mowa-nienawisci/hejt-w-polsce-diagnoza/</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie. Uczeń: 3) przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy.</p>	<p>Wolontariat – sposób na współczesne wyzwania?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Które organizacje społeczne zajmują się sprawami globalnego Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Cele i działania której organizacji są Ci najbliższe? → W jaki sposób można wesprzeć te organizacje? • Na czym polega wolontariat w kontekście wsparcia globalnego Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Jak mądrze wspierać mieszkańców globalnego Południa? → Kto jest ekspertem od spraw globalnego Południa: ludzie z globalnej Północy czy globalnego Południa? 	<p>Spotkanie z przedstawicielami organizacji pozarządowej, wolontariuszami; wyszukiwanie informacji w Internecie; dyskusja.</p>
<p>X. Środki masowego przekazu. Uczeń: 2) znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat; odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii; wyjaśnia, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy</p>	<p>Analiza treści mass mediów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ile treści w gazetach poświęconych jest sprawom świata? <ul style="list-style-type: none"> → Ile z tego, dotyczy państw globalnego Południa? • Jak przedstawiony jest wybrany przez Ciebie w gazecie problem dotyczący globalnego Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Czy spełnia on standardy zawarte w Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa? 	<p>Analiza tekstów źródłowych; dyskusja; mapa myśli.</p>
<p>X. Środki masowego przekazu. Uczeń: 4) wskazuje cele kampanii społecznych; analizuje materiały z wybranej kampanii tego rodzaju; 5) wykazuje znaczenie opinii publicznej; znajduje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.</p>	<p>Kampanie społeczne – narzędzie do stawiania czoła wyzwaniom globalnego świata.</p> <ul style="list-style-type: none"> • O jakich wyzwaniach stojących przed globalnym światem mowa w kampaniach społecznych? <ul style="list-style-type: none"> → Które z tych kampanii dotyczą globalnego Południa? → W jaki sposób kampanie społeczne mają pomóc w rozwiązaniu współczesnych wyzwań? • Czy kampanie społeczne spełniają standardy zawarte w Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa (zwłaszcza w zakresie oddania głosu ludziom, których te wyzwania dotyczą)? 	<p>Analiza kampanii społecznych (np. www.kampaniespoleczne.pl, materiały Fundacji Komunikacji Społecznej); dyskusja; metaplan.</p>
<p>XII. Sprawy międzynarodowe. Uczeń: 1) wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.</p>	<p>Misje pokojowe ONZ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie są cele i wartości ONZ? • Jaka była/jest skuteczność misji ONZ? • Jak myślisz, co trzeba by było zmienić w zasadach funkcjonowania ONZ, aby działało skuteczniej? • Czy w ONZ wszyscy członkowie są równo traktowani? <ul style="list-style-type: none"> → Jak oceniasz tę sytuację, jakie skutki może to nieść? 	<p>Metaplan, wyszukiwanie informacji w Internecie; prezentacje uczniowskie; burza mózgów; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>XII. Sprawy międzynarodowe. Uczeń: 5) formułuje sądy w sprawach wybranych problemów społecznych współczesnego świata; rozważa propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie.</p>	<p>Nierówności społeczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skąd pochodzą produkty Twojego codziennego użytku? <ul style="list-style-type: none"> → W jakich warunkach pracują ludzie, którzy je produkują (np. dżinsy, kakao, T-shirty, sprzęty elektroniczne)? → Co możesz zrobić, aby poprawić ich warunki (naciski na właścicieli marek/producentów, petycje, zobowiązania do przyjęcia kodeksów opartych na zasadach etycznej pracy, certyfikaty typu fair trade)? 	<p>Projekt edukacyjny, dyskusja.</p>

język
obcy
nowożytny

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:</p> <p>1) człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania).</p>	<p>Uczucia, emocje i zainteresowania.</p> <ul style="list-style-type: none"> → Jakie emocje towarzyszą ludziom na co dzień? → Czy te same emocje towarzyszą dzieciom na całym świecie? Spróbuj wyobrazić sobie i nazwać te emocje, które towarzyszą dzieciom mieszkającym na innym kontynencie. → Jak sądzisz dlaczego te emocje są różne/takie same? • W jaki sposób ludzie na całym świecie wyrażają emocje? Czy ludzie mieszkający w Afryce, Azji, Europie i Ameryce Północnej będą w ten sam sposób wyrażać radość? • Czym się interesujesz? <ul style="list-style-type: none"> → Czy dzieci na świecie interesują się tym samym? Spróbuj wymienić zainteresowania dzieci mieszkających na innym kontynencie. → Od czego zależy to, jakie zainteresowania mają dzieci w różnych częściach świata? <p>Wskazówka: skupienie uwagi uczniów i uczennic na tym, co łączy, niezależnie od miejsca zamieszkania i pochodzenia.</p>	<p>Analiza fotografii/filmu, dyskusja</p>
<p>I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:</p> <p>życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy).</p>	<p>Rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kto wchodzi w skład rodziny? <ul style="list-style-type: none"> → Czy rodziny na świecie wszędzie wyglądają tak samo? Kto może wchodzić w ich skład? → Czy w Polsce rodziny wszędzie wyglądają tak samo? Kto może wchodzić w ich skład? • Czym najczęściej zajmują się dzieci w Polsce? • Czy wszystkie chodzą do szkoły? Czy wszystkie się bawią? • Czym zajmują się na co dzień dzieci mieszkające na innych kontynentach? • Czy wszystkie chodzą do szkoły? • Czy wszystkie się bawią? 	<p>Prezentacja nauczyciela, analiza obrazów/fotografii zgodnie z zasadami Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa</p> <p>http://zagranica.org.pl/o-nas/katalog-zasad/kodeks-w-sprawie-obrazow-i-wiadomosci-dotyczacych-krajow-poludnia</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług).</p>	<p>Towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co najczęściej kupujesz? Jak nazywają się te produkty? <ul style="list-style-type: none"> → Z jakiego kraju pochodzą te produkty? Spróbuj je wymienić. → Dlaczego niektóre produkty są sprowadzane z zagranicy? Kto i w jaki sposób je wytwarza? • Czy gdybyś miał/a wybór i mógł/a kupować produkty nie zwracając uwagi na ich cenę, czy kupowałbyś/kupowałabyś raczej te produkowane w Polsce czy zagranicą? Uzasadnij swój wybór. 	<p>Dyskusja, debata</p>
<p>I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie).</p>	<p>Podróżowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie kraje chciałbyś/chciałabyś zwiedzić? <ul style="list-style-type: none"> → Czy chciałbyś/chciałabyś podróżować po innym kontynencie? Jeśli tak, to którym? • Jaki środek transportu wybrałbyś podróżując? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego właśnie ten? → Jak sądzisz, czy ten środek transportu jest przyjazny dla środowiska? • Co planujesz jeść podczas swojej podróży? <ul style="list-style-type: none"> → Czy poszłabyś/podszedłbyś do sieci sprzedającej jedzenie typu fast food, czy raczej na lokalny targ lub do restauracji? → Jak sądzisz, co byłoby lepsze dla mieszkańców danego kraju? • Jak sądzisz co mogłabyś/mógłbyś zrobić podczas swojej podróży, aby mieszkańcy danego kraju zapamiętali Cię jako „dobrego” turystę? <ul style="list-style-type: none"> → Czy jest coś, czego w danym kraju na pewno nie wypada robić? 	<p>Quiz, analiza fotografii, prezentacja nauczyciela, analiza filmu, dyskusja.</p>
<p>Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, list prywatny, wpis na blogu): 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości.</p>	<p>Pisanie wiadomości do władz oraz instytucji międzynarodowych w obronie praw jednostki. Po zapoznaniu się z historiami osób, które zostały bezprawnie uwięzione, uczniowie i uczennice piszą wiadomość do przedstawiciela władz lub instytucji międzynarodowej, w której wyrażają:</p> <ul style="list-style-type: none"> → niepokój zaistniałą sytuacją, → piszą dlaczego nie zgadzają się z jej uwięzieniem, → zażądają uwolnienia tej osoby. 	<p>Prezentacja/wykład nauczyciela, tworzenie pisemnej formy wypowiedzi, wyszukiwanie informacji w Internecie: https://amnesty.org.pl/maraton/</p>
<p>VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach: 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami.</p>	<p>Po której stronie stoisz? Mini debata. Uczniowie i uczennice usłyszą i zobaczą na kartkach kilka twierdzeń. Jeśli uważają, że zgadzają się z jakimś twierdzeniem przechodzą na prawą stronę sali, jeśli nie na lewą. Po każdym ćwiczeniu uczeń/uczennica ma możliwość uzasadnić swój wybór.</p>	<p>Debata, praca w grupach.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> → Dzieci nie powinny pracować → Wszystkie dzieci na świecie, jeśli chcą mogą się uczyć → Ludzie nie mają wpływu na zanieczyszczenie środowiska → Kraje europejskie powinny pomagać uchodźcom z Syrii <p>Uczniowie i uczennice zastanawiają się wspólnie, w jaki sposób, poprzez własne zachowanie, można zapobiegać problemom, które omawiali.</p>	

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie: 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informację zawartą w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach).</p>	<p>Stereotypy dotyczące płci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co zostało pokazane po kolei w reklamie? <ul style="list-style-type: none"> → W jakim wieku są aktorki i aktorzy? → Co mówią starsze, a co młodsze osoby? Jak sądzicie dlaczego tak jest? • Dlaczego osoby występujące w reklamie zostały poproszone o pokazanie stylu biegania dziewczyn? <ul style="list-style-type: none"> → Jaki stereotyp został tutaj pokazany? → Czy znacie jeszcze jakieś stereotypy dotyczące płci, które występują w Polsce • Czy potraficie wymienić inne grupy, wobec których stosowane są stereotypy? • W jaki sposób na co dzień możemy zapobiegać stereotypom? 	<p>I. Analiza materiału audiowizualnego: reklama „Always” – Run like a girl https://www.youtube.com/watch?v=yIxA-3o84syY</p> <p>Analiza danych - dane statystyczne dotyczące nierówności płci w wybranym języku np. Gender Inequality Index.</p> <p>II. Analiza danych - dane statystyczne dotyczące biedy na świecie w wybranym języku.</p>
<p>VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach: nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie).</p>	<p>Znajdź w portalu społecznościowym, z którego korzystasz osobę, z kraju Globalnego Południa lub regionu, który Cię interesuje. Może to być znana osoba, albo ktoś zupełnie nieznajomy. Czy może znasz takie osoby w swoim otoczeniu? Jeśli tak, możesz poprosić ją o spotkanie. Zapytaj ją:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z jakimi trudnościami obecnie mierzy się kraj, w którym mieszka dana osoba? 	<p>Wyszukiwanie informacji w Internecie, prezentacja uczniowska.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<p>→ Z czego one wynikają? → W jaki sposób wpływają na codzienne życie ludzi? → Kto i w jaki sposób mógłby rozwiązać tę sytuację</p> <p>Następnie postaraj się zebrać więcej informacji na temat danego problemu np. statystyk, wypowiedzi osób zaangażowanych w dany problem itd. Zebrane dane przedstawi lub przedstawcie w grupach omawiając krótko problem i jego rozwiązanie.</p>	
<p>IX. Uczeń posiada: 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego.</p>	<p>Quiz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W których krajach ludzie posługują się tym językiem? • Czy są to kraje tylko europejskie? Spróbujcie znaleźć przynajmniej jeden kraj pozaeuropejski, w którym mówi się w danym języku • Co wiecie o tych krajach? • Jak wygląda życie codzienne ludzi tam mieszkających? Co jest dla nich ważne? Z jakimi mierzą się trudnościami? Jakie są najważniejsze elementy kultury danego kraju? 	<p>Quiz, analiza danych statystycznych, analiza źródeł, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>IX. Uczeń posiada: świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.</p>	<p>Spotkanie międzykulturowe.</p> <p>Zaproś na lekcję osobę z innego kręgu kulturowego, która mówi w języku nauczanego przedmiotu. Może to być osoba, która na stałe mieszka w Polsce lub przebywa tutaj czasowo. Podczas spotkania poruszcie m.in z uczniami i uczennicami tematy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • życia codziennego i trudności z jakimi się spotyka ta osoba w swoim kraju • trudności z jakimi spotyka się jako obcokrajowiec w Polsce <p>Zastanówcie się wspólnie, w jaki sposób możecie wesprzeć osoby pochodzące z innych krajów, mieszkające w Polsce. Czy możecie w jakiś sposób wpłynąć na sytuację w kraju tej osoby?</p>	<p>Dyskusja, spotkanie z gościem, wywiad.</p>

geografia

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Krajobrazy Polski: wysokogórski (Tatry), wyżynny (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska), nizinny (Nizina Mazowiecka), pojezierny (Pojezierze Mazurskie), nadmorski (Pobrzeże Słowińskie), wielkomiejski (Warszawa), miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska), rolniczy (Wyżyna Lubelska). Uczeń: opisuje zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców wybranych krain geograficznych Polski.</p>	<p>Lokalne jedzenie – jako przykład racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z jakich lokalnych dań słyną poszczególne rejony Polski? <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób wytwarza się te produkty? → Z jakich naturalnych zasobów korzysta się przy produkcji? → Czy Polska sprzedaje je za granicę? → Które produkty w polskich sklepach pochodzą z zagranicy? → Niektóre produkty są sprowadzane pomimo, iż w Polsce również możemy je wytworzyć. Dlaczego tak się dzieje? • W jaki sposób to, co kupujemy wpływa na życie i pracę osób w krajach Globalnego Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Jak możemy to zmienić? (wprowadzenie pojęcia fair trade) <p>Zadanie dodatkowe: sprawdźcie, skąd pochodzą produkty, które macie w domu i zastanówcie się wspólnie, dlaczego zostały sprowadzone do Polski.</p>	<p>Dyskusja, analiza filmu Kampanii „Make chocolate fair” napisami w języku angielskim https://makechocolatefair.org lub/i „Co Ty wiesz o bananach. Prawdziwa historia Twojego ulubionego owocu” w języku polskim http://www.ekonsument.pl/a67072_cala_prawda_o_bananach.html</p>
<p>IV. Krajobrazy świata: wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej, sawanny i stepu, pustyni gorącej i lodowej, tajgi i tundry, śródziemnomorski, wysokogórski Himalajów; strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie. Uczeń: 3) przedstawia główne cechy i porównuje poznawane krajobrazy świata oraz rozpoznaje je w opisach, na filmach i ilustracjach; 4) rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla poznawanych krajobrazów; 5) prezentuje niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców poznawanych obszarów;</p>	<p>Indyjskie Himalaje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaki klimat panuje w indyjskich Himalajach? <ul style="list-style-type: none"> → Z jakimi trudnościami w związku z klimatem mierzą się mieszkańcy tych rejonów → Z czego żyją mieszkańcy tych rejonów? Które uprawy są tam możliwe, a które nie? → Czy są jakieś towary do których mieszkańcy tych terenów nie mają dostępu? Jeśli tak, dlaczego tak jest? <p>Zastanówcie się wspólnie, czy ludzie żyjący w Europie mogą mieć wpływ na życie ludzi w indyjskich Himalajach.</p>	<p>Dyskusja, praca z mapą, analiza fotografii.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>6) identyfikuje współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów i warunkami życia człowieka.</p>		
<p>III. Łądy i oceany na Ziemi: rozmieszczenie lądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne. Uczeń: 1) podbiegunowe; 2) wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata oraz określa ich położenie względem równika i południka zerowego; 3) wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych.</p>	<p>Transport żywności – żywnościokilometry.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy dziś ludzie podróżują tymi samymi szlakami, co uczestnicy wypraw geograficznych? • Co obecnie jest transportowane tymi drogami? <ul style="list-style-type: none"> → Czy znacie jakieś towary, które mogłyby być transportowane tymi drogami? → Czy któreś z nich doływają do Europy? → Dlaczego towary przebywają tak długą drogę? Jakie są tego skutki? (wprowadzenie pojęcia żywnościokilometrów) • Czy możemy zrobić coś, aby ograniczyć transport żywności z tak odległych krajów? 	<p>Dyskusja, prezentacja nauczyciela.</p>
<p>II. Krajobrazy Polski: wysokogórski (Tatry), wyżynny (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska), nizinny (Nizina Mazowiecka), pojezierny (Pojezierze Mazurskie), nadmorski (Pobrzeże Słowińskie), wielkomiejski (Warszawa), miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska), rolniczy (Wyżyna Lubelska). Uczeń:</p> <p>7) przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.</p>	<p>Co by było, gdyby człowiek...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spróbujcie wyobrazić sobie: <ul style="list-style-type: none"> → jak wyglądałaby Warszawa, gdyby nie wybudowano w mieście wielkich biurowców? Gdzie pracowałby wtedy ludzie? → co, by się stało, gdyby ludzie przestali palić w piecach? W jaki sposób mogłyby być ogrzewane domy? Jak sądzicie, czy istnieje jakiś sposób palenia, który nie zanieczyszcza środowiska? → jak wyglądałoby wybrzeże morskie, gdyby dozwolone było chodzenie po wydmach? → co by się stało, gdyby ludzie nie mogli siać i zbierać plonów? Z czego by się utrzymywali? Jak sądzicie, czy są na świecie takie miejsca, w których niemożliwe jest uprawianie roślin? Które to miejsca? 	<p>Praca plastyczna, dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>VII. Geografia Europy: położenie i granice kontynentu; podział polityczny Europy; główne cechy środowiska przyrodniczego Europy; zjawiska występujące na granicach płyt litosfery; zróżnicowanie ludności oraz starzenie się społeczeństw; największe europejskie metropolie; zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich; rolnictwo, przemysł i usługi w wybranych krajach europejskich; turystyka w Europie Południowej. Uczeń: 8) ocenia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy.</p>	<p>Migracje – ich powody i skala</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego ludzie migrują? • Skąd dokąd współcześnie najczęściej przemieszczają się ludzie? (uczeń zapoznaje się ze statystykami) <ul style="list-style-type: none"> → Ile osób na świecie w ostatnim roku opuściło swoje domy z powodu wojny? Jak mogło wyglądać ich życie przed wojną? → Ile osób wyjechało z Polski w celach zarobkowych? Jak mogło wyglądać ich życie przed wyjazdem? • Jakie są skutki migracji? <ul style="list-style-type: none"> → Co zmienia się w krajach, z których ludzie wyjeżdżają? → Co zmienia się w krajach, do których przybywają migranci? • W jaki sposób media przedstawiają zjawisko migracji? • Jak sądzisz, jakie są negatywne, a jakie pozytywne skutki poruszania w mediach tematu migracji? 	<p>Analiza danych statystycznych, praca z mapą, dyskusja.</p>
<p>VII. Geografia Europy: położenie i granice kontynentu; podział polityczny Europy; główne cechy środowiska przyrodniczego Europy; zjawiska występujące na granicach płyt litosfery; zróżnicowanie ludności oraz starzenie się społeczeństw; największe europejskie metropolie; zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich; rolnictwo, przemysł i usługi w wybranych krajach europejskich; turystyka w Europie Południowej. 14) przyjmuje postawę szacunku i zrozumienia innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.</p>	<p>Wielokulturowość w Polsce.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzisz, ile osób innej narodowości mieszka w Polsce? Sprawdź statystyki. <ul style="list-style-type: none"> → Czy Polska jest wielokulturowa? → Czy znasz kogoś, kto podchodzi z innej kultury i mieszka w Polsce? <p>Czy jest coś, o co chciałbyś/chciałbyś ją zapytać? Jeśli znacie osobę, która pochodzi z innej kultury i mieszka w Polsce zaproście ją na lekcję. Uzgodnijcie wcześniej z tą osobą pytania, które chcecie zadać, aby nie czuła się zaskoczona. Pamiętajcie, aby zadając pytania nie posługiwać się stereotypami – w tym celu zapoznajcie się z kodeksem oraz poszukajcie informacji na temat kraju, z którego wywodzi się osoba. → Jak sądzicie, co możemy zrobić, aby osoby pochodzące z innych kultur czuły się w Polsce dobrze?</p>	<p>Analiza danych statystycznych, dyskusja, spotkanie z gościem.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy: rozmieszczenie ludności, struktura demograficzna Polski (wiekowa, narodowościowa, wyznaniowa, wykształcenia, zatrudnienia); migracje Polaków na tle współczesnych ruchów migracyjnych w Europie; zróżnicowanie polskich miast; sektory gospodarki Polski; rolnictwo Polski; zmiany struktury przemysłu Polski; zróżnicowanie usług i ich rola w rozwoju gospodarki; rozwój komunikacji; gospodarka morska; atrakcyjność turystyczna Polski. Uczeń: 6) porównuje i wyjaśnia zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i wyznaniowe ludności Polski i wybranych państw europejskich.</p>	<p>Grupy narodowe, etniczne i wyznaniowe w Polsce i Europie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grupy narodowe i etniczne <ul style="list-style-type: none"> → Czym się charakteryzuje grupa narodowa, a czym etniczna? → Które grupy narodowe i etniczne dominują w Polsce, a które są w mniejszości? • Czym charakteryzują się grupy wyznaniowe? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie grupy wyznaniowe poza katolicyzmem są obecne w Polsce? → Które grupy wyznaniowe dominują w Europie, a które są w mniejszości? → Która grupa wyznaniowa dominuje na świecie? Gdzie mieszkają wyznawcy tej religii? • Jak zmieniło się zróżnicowanie narodowościowe i wyznaniowe w Europie w trakcie ostatnich 15 lat? Jakie czynniki miały na to wpływ? • Jak sądzisz, czy w najbliższych 10 latach zmieni się zróżnicowanie narodowościowe i wyznaniowe w Europie? Dlaczego tak uważasz? • Jakie prawa przysługują mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce? <ul style="list-style-type: none"> → Czy znasz jakieś przypadki nieprzestrzegania tych praw? → W jaki sposób możesz reagować na nieprzestrzeganie praw mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce? 	<p>Praca z mapą, dyskusja, analiza danych statystycznych</p>
<p>X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy 3) charakteryzuje struktury płci i wieku ludności Polski na podstawie piramidy płci i wieku;</p>	<p>Płeć w Polsce.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak kształtuje się liczba kobiet i mężczyzn w Polsce? <ul style="list-style-type: none"> → Kto się szybciej starzeje: kobiety, czy mężczyźni? Jak sądzisz, dlaczego tak jest? • Jak wygląda codzienne życie kobiet i mężczyzn w Polsce? <ul style="list-style-type: none"> → Kto najczęściej pracuje? → Kto więcej zarabia? → Kto opiekuje się dziećmi? → Kto zajmuje się domem? • Jakie role najczęściej przypisuje się kobietom i mężczyznom? Jakie są pozytywne i negatywne skutki takiego podziału? 	<p>Analiza danych statystycznych, praca z mapą, dyskusja, projekt edukacyjny</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób kraje dążą do równouprawnienia płci? (wprowadzenie pojęcia równouprawnienia) <ul style="list-style-type: none"> → W których krajach równouprawnienie jest największe? Spróbujcie dowiedzieć się, jak do tego doszło. → W których krajach równouprawnienie jest najmniejsze? Zastanówcie się, co mogło na to wpłynąć. → Co można zrobić, aby zwiększyć równouprawnienie płci w Polsce? 	

klasa 8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>XIV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji: Azja jako kontynent kontrastów geograficznych; pacyficzny „pierścień ognia”; klimat monsunowy w Azji Południowo-Wschodniej; Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych; Chiny – rozmieszczenie ludności, problemy demograficzne oraz znaczenie w gospodarce światowej; Indie krajem wielkich możliwości rozwojowych oraz kontrastów społecznych i gospodarczych; Bliski Wschód – kultura regionu, ropa naftowa, obszar konfliktów zbrojnych. Uczeń: 10) wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie, identyfikuje ich główne przyczyny i skutki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jak myślicie, gdzie obecnie toczy się najwięcej konfliktów zbrojnych? Po sprawdzeniu statystyk: • Czy Wasze przypuszczenia się potwierdziły? Jeśli nie, dlaczego? • Jakie czynniki mogą wpłynąć na to, że w danym miejscu wybuchnie konflikt zbrojny? • Jak wygląda życie w miejscu, w którym toczy się konflikt zbrojny? (przykład Aleppo) • W jaki sposób media przedstawiają konflikty zbrojne? Spróbujcie poszukać informacji w internecie i telewizji. Jak to może mieć skutki dla osób, które uciekają przed wojną? • Jak sądzisz, jakie skutki dla Europy mogą mieć konflikty zbrojne na Bliskim Wschodzie? Czy rządy państw europejskich mogą im zapobiec? W jaki sposób? • W jaki sposób obywatele i obywatelki Polski mogą wspomóc osoby doświadczające konfliktów zbrojnych? 	<p>Analiza danych statystycznych, praca z mapą, dyskusja, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>XV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki: położenie Afryki i jego wpływ na cyrkulację powietrza i rozmieszczenie opadów atmosferycznych; strefowość klimatyczno-roślinno-glebo- wa; warunki gospodarowania człowieka w strefie Sahelu – problem zachowania równowagi ekologicznej; rozwój turystyki w Kenii; rolnictwo żarowo-odłogowe i nowoczesne plantacje w Afryce Zachodniej; przyczyny niedożywienia w Etiopii; tradycyjna i nowoczesna gospodarka w Afryce. Uczeń: 8) przełamuje stereotypy w postrzeganiu Afryki.</p>	<p>Wyobrażenia na temat Afryki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wymieńcie swoje pierwsze skojarzenia z Afryką. Jak sądzicie, skąd się wzięły? • Spróbujcie przypomnieć sobie, z ilu krajów składa się Afryka. Jak sądzicie, czym zajmują się ludzie mieszkający w różnych krajach Afryki? Co jest potencja- łem tych krajów? Z jakimi zmagają się trudnościami? (Uczniowie i uczennice zapoznają się z filmem i Kodeksem) • Poszukajcie więcej informacji na temat wybranych krajów i zaprezentujcie je klasie zgodnie ze wskazówkami zawartymi w Kodeksie w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa. 	<p>Dyskusja, analiza fotografii, praca z mapą, analiza filmu, projekt edukacyjny, prezen- tacja uczniowska.</p>

biologia

klasa 5

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
II. Różnorodność życia. 2. Wirusy – bezkomórkowe formy materii. Uczeń: 2) przedstawia drogi rozprzestrzeniania się i zasady profilaktyki chorób wywołanych przez wirusy (grypa, ospa, różyczka, świnka, odra, AIDS).	<p>AIDS – przyczyny i występowanie choroby</p> <ul style="list-style-type: none"> Gdzie najczęściej występuje ta choroba? Dlaczego akurat tam? (Nacisk na wyjaśnienie, że transmisja AIDS nie jest związane z orientacją seksualną, ani częstotliwością kontaktów seksualnych. Wskazanie, że każdy może na nią zachorować.) <p>Wskazówka: Polecamy nie skupiać się jedynie na występowaniu choroby w Afryce Subsaharyjskiej, a wyjaśnić, że pojawia się również w Europie.</p> <ul style="list-style-type: none"> Jak można zapobiegać występowaniu AIDS? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie działania powinno się podjąć w Europie? → Jakie działania powinno się podjąć w krajach Globalnego Południa? 	Praca z mapą, analiza danych statystycznych.
I. Organizacja i chemizm życia. Uczeń: 6) przedstawia istotę fotosyntezy jako jednego ze sposobów odżywiania się organizmów (substraty, produkty i warunki przebiegu procesu) oraz planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wybranych czynników na intensywność procesu fotosyntezy.	<p>Ochrona środowiska.</p> <ul style="list-style-type: none"> Jak sądzicie, czy powietrze w Polsce jest raczej czyste, czy raczej zanieczyszczone? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie zanieczyszczenia powoduje człowiek na co dzień? Pomyślcie o tym, czym poruszacie się jadąc do szkoły, co mijacie po drodze, jak wyrzucacie śmieci itd. Czy w tym krajobrazie widzicie możliwe źródła zanieczyszczeń? W jaki sposób pyły, gazy, spaliny, substancje radioaktywne mogą wpływać na rośliny i zwierzęta? Jak zanieczyszczenia wpływają na przebieg fotosyntezy? Zaplanujcie, jakie działania możecie podjąć na co dzień, żeby zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza? Spróbujcie stworzyć harmonogram eko-dnia. 	Praca plastyczna, dyskusja, wykład nauczyciela.

klasa 6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
II. Różnorodność życia. 2. 9) ryby – uczeń: d) wyjaśnia znaczenie ryb w przy-	<p>Ryby jako źródło utrzymania.</p> <ul style="list-style-type: none"> Gdzie na świecie ludzie żyją z rybołówstwa? 	Analiza danych statystycznych, praca z mapą,

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
rodzie i dla człowieka.	<p>Opowieść nauczyciela: Dla mieszkańców i mieszkank Senegalu ryby są podstawowym elementem jadłospisu oraz źródła utrzymania. Niestety od pewnego czasu rybacy mają konkurencję w postaci wielkich trawelerów, które napływają z Europy i łowią duże ilości ryb. Jest to częściowo wynik kontraktów Unii Europejskiej z Afryką Zachodnią. UE umówiła się z niektórymi państwami na połów ryb, jednak sytuacja wymyka się spod kontroli i na wodach pojawiają się nielegalni kłusownicy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie, kto zyskuje, a kto traci na tej sytuacji? • Czy znacie, jakieś organizacje, które mogłyby lub wspierają rybaków w tej sytuacji? Spróbujcie je wymienić. 	wykład nauczyciela.
14) różnorodność zwierząt kręgowych – uczeń: c) przedstawia przykłady działań człowieka wpływających na różnorodność ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków.	<p>Problem przetłowień.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Każdej godziny wyławiamy z oceanów niemal 10 tysięcy ton ryb. Rocznie 80-90 milionów ton”*(http://www.woda.edu.pl/artykuly/przelowienie/). To zdecydowanie za dużo. Ryby wyławiane są głównie przez duże trawelery. Ta sytuacja powoduje drastyczne zmniejszenie się łowisk. <ul style="list-style-type: none"> → Jaki wpływ może mieć ta sytuacja na faunę i florę oceanów? → Jak sądzicie, co mogłoby spowodować zmniejszenie skali zjawiska? Jakie działania mogą podjąć kraje, których dotyczy ten problem? 	Dyskusja.

klasa 7

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
12. Rozmnażanie i rozwój. Uczeń: 6) przedstawia zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową.	<p>Świadomość i edukacja w profilaktyce chorób przenoszonych drogą płciową.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jedną z przyczyn zarażenia się jest brak świadomości dotyczącej zagrożenia zarażenia. <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzisz, czy wszyscy ludzie na mają taki sam dostęp do edukacji na temat chorób przenoszonych drogą płciową? Jak sądzisz, które osoby w Polsce mogłyby o tym nie wiedzieć? Gdzie mieszkają te osoby? Czym się zajmują? W jakim są wieku? Jak do nich dotrzeć? → Co można zrobić, aby podnieść świadomość ludzi na temat chorób przenoszonych drogą płciową? 	Projekt edukacyjny, kampania informacyjna, dyskusja, analiza danych statystycznych WHO.

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>Układ nerwowy. Uczeń: 6) przedstawia negatywny wpływ na funkcjonowanie układu nerwowego niektórych substancji psychoaktywnych: alkoholu, narkotyków, środków dopingujących, dopalaczy, nikotyny (w tym w e-papierosach) oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków.</p>	<p>Spożycie alkoholu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzą, przedstawiciele i przedstawicielki których narodów spożywają najwięcej alkoholu? <ul style="list-style-type: none"> → Sprawdźcie statystyki na temat spożycia alkoholu. Czy Wasze przypuszczenia się sprawdziły? → Jakie mogą być przyczyny tak dużego spożycia alkoholu w tych krajach? • Jak spożywanie alkoholu wpływa na codzienne życie ludzi? Zarówno spożywających, jak i przebywających z osobami pod wpływem alkoholu. <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzą, kto zyska, a kto straci w państwie, w którym spożywa się dużo alkoholu? 	<p>Analiza danych statystycznych WHO, praca z mapą.</p>

klasa 8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>V. Genetyka. Uczeń: 5) przedstawia nowotwory jako skutek niekontrolowanych podziałów komórkowych oraz przedstawia czynniki sprzyjające ich rozwojowi (np. niewłaściwa dieta, niektóre używki, niewłaściwy tryb życia, promieniowanie UV, zanieczyszczenia środowiska).</p>	<p>Nowotwory, a działalność człowieka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaka jest skala zachorowania na nowotwory w Polsce i na świecie? <ul style="list-style-type: none"> → W których częściach świata nowotwory występują najczęściej, a w których najrzadziej? → Jakie czynniki powodują zachorowania na nowotwór w krajach Globalnego Południa, a jakie w krajach Globalnej Północy? • W jaki sposób człowiek może wpłynąć na zmniejszenie skali zachorowań? Spróbujcie spojrzeć na tę kwestię zarówno z perspektywy jednostki, jak i całej społeczności. 	<p>Analiza danych statystycznych WHO, dyskusja.</p>
<p>VII. Ekologia i ochrona środowiska. Uczeń: 9) przedstawia odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrody oraz propozycje racjonalnego gospodarowania tymi zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p>	<p>Zrównoważony rozwój.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest zrównoważony rozwój? Jakie są jego cele? • Dlaczego zrównoważony rozwój jest ważny? Komu jest potrzebny zrównoważony rozwój? • W jaki sposób na co dzień możemy przyczynić się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju? 	<p>Dyskusja, wykład nauczyciela.</p>

przyroda

klasa 4

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
V. Ja i moje otoczenie. Uczeń: 10) opisuje zasady zdrowego stylu życia (w tym zdrowego odżywiania się).	<p>Zdrowy styl życia.</p> <ul style="list-style-type: none">• Co oznacza, że ktoś zdrowo się odżywia? → Co kupuje osoba, która zdrowo się odżywia? Spróbujcie wymienić kilka produktów. → Czy każdy człowiek ma możliwość zdrowo się odżywiać? Dlaczego tak, dlaczego nie? (statystyki dotyczące głodu na świecie)• Jak sądzicie, jakie są przyczyny głodu na świecie? → Co możecie zrobić, aby zmniejszyć głód na świecie?	Projekt edukacyjny, kampania informacyjna, dyskusja.
V. Ja i moje otoczenie. Uczeń: 12) określa warunki życia w wodzie (nasłonecznienie, zawartość tlenu, opór wody) i wskazuje przystosowania organizmów (np. ryby) do środowiska życia; 13) rozpoznaje i nazywa organizmy żyjące w wodzie.	<p>Wpływ człowieka na warunki życia w wodzie.</p> <ul style="list-style-type: none">• Jakie organizmy żyją w wodach europejskich? → Jakie cechy musi mieć woda, aby te organizmy przetrwały? → Czy człowiek ma wpływ na organizmy, które żyją w wodzie? Jeśli tak, to w jaki sposób?• Jak możemy zapobiegać zanieczyszczeniom wody? → Jakie działania można podjąć na co dzień, aby nie zanieczyszczać wód?	Dyskusja, praca plastyczna.

chemia

klasa 7

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>IV. Tlen, wodór i ich związki chemiczne. Powietrze. Uczeń:</p> <p>3) wskazuje przyczyny i skutki spadku stężenia ozonu w stratosferze ziemskiej; proponuje sposoby zapobiegania powiększaniu się „dziury ozonowej”.</p>	<p>Człowiek i jego wpływ na zmniejszanie się dziury ozonowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie, czy dziura ozonowa się raczej zmniejsza, czy raczej zwiększa? → Jakie skutki dla człowieka miałyby zwiększanie się dziury ozonowej? • Czy jesteśmy w stanie zapobiegać powiększaniu się „dziury ozonowej”? → Spróbujcie spośród listy swoich codziennych zakupów w drogerii/sklepie z kosmetykami, wybrać te, które mogą sprzyjać powstawaniu „dziury ozonowej”. Czy istnieją produkty alternatywne, o podobnych właściwościach, ale nie sprzyjające powstawaniu dziury? → W jaki sposób utylizacja (lub jej brak) pewnych odpadów wpływa na powstawanie dziury? Jak można temu zapobiegać? 	<p>Dyskusja, projekt edukacyjny.</p>
<p>10) wymienia źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza; wymienia sposoby postępowania pozwalające chronić powietrze przed zanieczyszczeniami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Które rejony świata są najbardziej zanieczyszczone? → Jakie rodzaje zanieczyszczeń powietrza występują w Europie, a jakie w krajach Globalnego Południa? Z czego to wynika? • Przeanalizujcie dane o jakości powietrza w Polsce. → W jaki sposób powstaje smog? Czy człowiek może zapobiegać jego powstawaniu? Jeśli, tak w jaki sposób? • Dlaczego w niektórych krajach powietrze jest tak czyste? → Przeanalizujcie zachowania i nawyki ludzi, którzy tam mieszkają i zastanówcie się, czy mają oni wpływ na jakość powietrza. 	<p>Dyskusja, analiza danych statystycznych Polskiego Alarmu Smogowego.</p>

klasa 8

<p>VI. Wodorotlenki i kwasy. Uczeń: 8) analizuje proces powstawania i skutki kwaśnych opadów; proponuje sposoby ograniczające ich powstawanie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gdzie powstaje najwięcej kwaśnych opadów? • W jaki sposób człowiek przyczynia się do powstawania kwaśnych opadów? → Czy znasz jakieś metody zapobiegania emisji spalin? → Które kraje stosują te metody? → W jaki sposób na co dzień możemy przyczynić się do zmniejszenia problemu kwaśnych opadów? 	<p>Dyskusja, analiza statystyk i danych dotyczących źródeł energii odnawialnej.</p>
--	---	---

fizyka

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>VI. Elektryczność Uczeń: 15) wskazuje skutki przerywania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jak wyglądałoby życie bez prądu, gdyby został nagle wyłączony? → Jak to wygląda w przypadku urządzeń o kluczowym znaczeniu, a jak u urządzeń, których używamy na co dzień? (Przykład miasta Aleppo, gdzie prąd jest regularnie odłączany i zmienia to cały sposób życia. Podkreślenie, że jest to dobro szczególnie ważne w czasach wojny, gdyż umożliwiła łączność ze światem) • Jak sądzicie, czy wszyscy ludzie w Polsce mają dostęp do elektryczności? (wprowadzenie pojęcia ubóstwa elektrycznego) Jeśli nie, z czego to wynika? • W jaki sposób można na co dzień oszczędzać prąd? 	<p>Dyskusja, analiza tekstu, wykład nauczyciela, analiza danych statystycznych.</p>
<p>VI. Elektryczność Uczeń: 10) posługuje się pojęciem pracy i mocy prądu elektrycznego wraz z ich jednostkami; stosuje do obliczeń związku między tymi wielkościami; przelicza energię elektryczną wyrażoną w kilowatogodzinach na dżule i odwrotnie; 11) wyróżnia formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna; wskazuje źródła energii elektrycznej i odbiorniki; 14) opisuje rolę izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej oraz warunki bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzisz, ile osób na świecie żyje bez prądu? • Jak brak prądu wpływa na codzienne życie ludzi? → Spróbuj znaleźć tanie sposoby na dostarczenie prądu do najbardziej ubogich rejonów świata <p>Zagadka: W jaki sposób za pomocą wody i butelki można rozjaśnić domy osób, których nie stać na elektryczność?</p>	<p>Analiza danych statystycznych oraz artykułów prasowych.</p>

klasa 8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Ruch i siły: Uczeń: 3) przelicza jednostki czasu (sekunda, minuta, godzina); 4) posługuje się pojęciem prędkości do opisu ruchu prostoliniowego; oblicza jej wartość i przelicza jej jednostki; stosuje do obliczeń związek prędkości z drogą i czasem, w którym została przebyta;</p>	<p>Chodzenie po wodę. Zadanie: Anna mieszka w jednym z najuboższych i najbardziej wyniszczonych suchą miejsc w Sudanie Południowym. Codziennie kilka razy musi chodzić po wodę do studni, aby jej rodzina mogła przeżyć i zachować higienę. Studnia oddalona jest o 4 kilometry od jej domu. Droga w jedną stronę zajmuje jej 50 minut.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Oblicz z jaką prędkością porusza się Anna2. Jak blisko domu musiałaby zostać wybudowana studnia, aby Anna traciła maksymalnie 10 minut na dotarcie do niej? <p>Po wykonaniu zadania zastanówcie się, jakie znaczą organizacje pozarządowe, które zajmują się budową studni. W jaki sposób można im pomóc?</p>	<p>Dyskusja.</p>
<p>III. Energia. Uczeń: 1) posługuje się pojęciem pracy mechanicznej wraz z jej jednostką; stosuje do obliczeń związek pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana; 2) posługuje się pojęciem mocy wraz z jej jednostką; stosuje do obliczeń związek mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana.</p>	<p>Hydroelektrownie</p> <ul style="list-style-type: none">• Zastanów się jak działają hydroelektrownie.• Jakie skutki dla środowiska ma działanie hydroelektrowni?• Czy wiesz, jaką moc ma hydroelektrownia?• Gdzie na świecie buduje się hydroelektrownie i jaki mają wpływ na codzienne życie ludzi?	<p>Dyskusja, praca w grupach, praca z mapą.</p>

matematyka

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>XIV. Zadania tekstowe. Uczeń: 5) do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym stosuje poznaną wiedzę z zakresu arytmetyki i geometrii oraz nabyte umiejętności rachunkowe, a także własne poprawne metody.</p>	<p>Każdej godziny wyławiamy z oceanów niemal 10 tysięcy ton ryb. Rocznie 80-90 milionów ton. Połowy – przypominające grabież w wielkiej skali – wykorzystują metody wywierające destrukcyjny wpływ na całe morskie ekosystemy: zarówno na ryby, jak i inne stworzenia, od ptaków morskich po rafy koralowe. Oblicz, ile średnio miesięcznie wyławiamy ton ryb z oceanów. Zastanów się, jakie skutki dla oceanów może mieć przełowienie. Poszukaj informacji o tym zjawisku w Internecie.</p>	<p>Dyskusja, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>XII. Obliczenia praktyczne. Uczeń: 9) w sytuacji praktycznej oblicza: drogę przy danej prędkości i czasie, prędkość przy danej drodze i czasie, czas przy danej drodze i prędkości oraz stosuje jednostki prędkości km/h i m/s.</p>	<p>Sprawdź skąd pochodzą produkty, które wczoraj jadłeś/jadłaś. Wybierz jeden, który pochodzi z zagranicy. Sprawdź, jaką odległość musiał pokonać produkt, aby dostać się do sklepu. Ile to kilometrów? Załóżmy, że statek z Twoim produktem płynie z prędkością ok. 30 km/h. Ile czasu zajmuje mu dotarcie do Europy? Jak myślisz, dlaczego ludzie sprowadzają towary zza granicy? Jakie ma to skutki dla osób, które mieszkają w krajach pochodzenia produktów?</p>	<p>Wyszukiwanie informacji w Internecie, praca z mapą, projekt edukacyjny.</p>
<p>XIII. Elementy statystyki opisowej. Uczeń: 2) odczytuje i interpretuje dane przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i na wykresach, na przykład: wartości z wykresu, wartość największą, najmniejszą, opisuje przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i na wykresach zjawiska przez określenie przebiegu zmiany wartości danych, na przykład z użyciem określenia „wartości rosną”, „wartości maleją”, „wartości są takie same” („przyjmowana wartość jest stała”).</p>	<p>Na podstawie diagramu dotyczącego niedożywienia dzieci w krajach rozwijających się, spróbuj odpowiedzieć na pytania: → Gdzie jest największy odsetek dzieci niedożywionych, a gdzie najmniejszy? → Jak sądzisz, dlaczego na świecie panuje głód? Czy wiesz, w jaki sposób możemy mu zapobiec?</p>	<p>Analiza danych UNICEF, dyskusja.</p>

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>V. Obliczenia procentowe. Uczeń: 5) stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym, również w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości.</p>	<p>Zadanie: Na świecie 884 miliony ludzi żyją bez dostępu do czystej wody. Biorąc pod uwagę, że w 2015 roku populacja ludności świata liczyła 7 256 mln, oblicz, jaki % osób na świecie nie posiadał dostępu do czystej wody.</p> <p>Po wykonaniu zadania, zastanówcie się, jakie działania mogą podjąć mieszkańcy Globalnej Północy, aby zmniejszyć problem dostępu do czystej wody.</p>	<p>Dyskusja, wyszukiwanie informacji w Internecie</p>
<p>VII. Proporcjonalność prosta. Uczeń: 2) wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej, na przykład wartość zakupionego towaru w zależności od liczby sztuk towaru, ilość zużytego paliwa w zależności od liczby przejechanych kilometrów, liczby przeczytanych stron książki w zależności od czasu jej czytania.</p>	<p>Foliowa torebka służy nam przeciętnie 12 minut - tyle trwa średnio droga ze sklepu do domu. Potem torebka ląduje w koszu. Wiele wyrzucanych codziennie na świecie foliówek trafia do oceanów. Żółwie morskie mylą je z meduzami, połykają i giną w męczarniach. Problem ten dotyczy również wielu innych gatunków. Według ONZ co roku przez śmieci w oceanach ginie około 1 milion morskich zwierząt.</p> <p>Oblicz, ile średnio dziennie przez śmieci w oceanach ginie zwierząt? Jak sądzisz, jak możemy zapobiegać tej sytuacji?</p>	<p>Dyskusja, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>XIII. Odczytywanie danych i elementy statystyki opisowej. Uczeń: 1) interpretuje dane przedstawione za pomocą tabel, diagramów słupkowych i kołowych, wykresów, w tym także wykresów w układzie współrzędnych; 2) tworzy diagramy słupkowe i kołowe oraz wykresy liniowe na podstawie zebranych przez siebie danych lub danych pochodzących z różnych źródeł; 3) oblicza średnią arytmetyczną kilku liczb.</p>	<p>Z przedstawionych na wykresach danych, spróbuj odczytać:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Które kraje najbardziej zanieczyszczają środowisko? → W których krajach gospodarowanie odpadami jest najbardziej przyjazne środowisku? <p>Jakie dane wziętaś/wziętaś pod uwagę? Jak sądzisz, w jaki sposób kraje mogą zmniejszać liczbę odpadów zagrażających środowisku? Czy Ty również możesz się do tego przyczynić? W jaki sposób?</p>	<p>Analiza danych statystycznych EUROSTAT.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>V. Obliczenia procentowe. Uczeń: 1) przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości; 2) oblicza liczbę a równą p procent danej liczby b; 3) oblicza, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a; 4) oblicza liczbę b, której p procent jest równe a; 5) stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym, również w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości.</p>	<p>W Polsce marnuje się blisko 9 mln ton żywności (Eurostat) w tym: produkcja odpowiedzialna jest za marnowanie blisko 6,6 mln ton odpadów żywnościowych, gospodarstwa domowe ponad 2 mln ton, inne źródła czyli sektor dystrybucji to 0,35 mln ton czyli 350 000 ton żywności. Jaki udział % w marnowaniu żywności w Polsce mają gospodarstwa domowe? Jak sądzisz, jak można zapobiegać marnowaniu żywności? Spróbuj wymienić kilka przykładów.</p>	<p>Dyskusja, analiza danych statystycznych EUROSTAT.</p>

informatyka

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych. Uczeń:</p> <p>3) przygotowuje i prezentuje rozwiązania problemów, postępując się podstawowymi aplikacjami (edytor tekstu oraz grafiki, arkusz kalkulacyjny, program do tworzenia prezentacji multimedialnej) na swoim komputerze lub w chmurze, wykazując się przy tym umiejętnościami:</p> <p>c) korzystania z arkusza kalkulacyjnego w trakcie rozwiązywania zadań związanych z prostymi obliczeniami: wprowadza dane do arkusza, formatuje komórki, definiuje proste formuły i dobiera wykresy do danych i celów obliczeń,</p> <p>d) tworzenia krótkich prezentacji multimedialnych łączących tekst z grafiką, korzysta przy tym z gotowych szablonów lub projektuje według własnych pomysłów;</p> <p>IV. Rozwijanie kompetencji społecznych. Uczeń:</p> <p>3) respektuje zasadę równości w dostępie do technologii i do informacji, w tym w dostępie do komputerów w społeczności szkolnej</p>	<p>Znaczenie dostępu do Internetu mieszkańców globalnego Południa i Północy a ich szanse na odniesienie sukcesu.</p> <p>Wyszukanie informacji w Internecie, uszeregowanie zdobytych danych, zaprezentowanie wyciągniętych wniosków:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ile osób w wybranych państwach ma dostęp do Internetu? (ujęcie liczbowe i/lub procentowe)<ul style="list-style-type: none">→ Wybranie państw, np. po 3 państwa z najwyższym i najniższym wskaźnikiem na każdym kontynencie.→ Uszeregowanie wyników w arkuszu kalkulacyjnym (np. od najwyższego do najniższego)• Refleksja: jakie znaczenie ma dostęp do Internetu dla wyrównywania szans.<ul style="list-style-type: none">→ Zaprezentowanie danych i wniosków z refleksji w formie prezentacji multimedialnej.	<p>Analiza danych zawartych w sieci; prezentacja multimedialna; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych. Uczeń: 3) korzystając z aplikacji komputerowych, przygotowuje dokumenty i prezentacje, także w chmurze, na pożytek rozwiązywanych problemów i własnych prac z różnych dziedzin (przedmiotów), dostosowuje format i wygląd opracowań do ich treści i przeznaczenia, wykazując się przy tym umiejętnościami:</p> <p>d) tworzenia prezentacji multimedialnej wykorzystując tekst, grafikę, animację, dźwięk i film, stosuje hiperłącza.</p> <p>IV. Rozwijanie kompetencji społecznych. Uczeń: 2) ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich.</p> <p>V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Uczeń: 1) opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; 2) postępuje etycznie w pracy z informacjami; 3) rozróżnia typy licencji na oprogramowanie oraz na zasoby w sieci.</p>	<p>Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących państw globalnego Południa.</p> <p>Jak rzetelnie przedstawiać informacje i obrazy dotyczące państw globalnego Południa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie jest znaczenie poszczególnych zasad Kodeksu? • Wykonanie prezentacji multimedialnej, w której uczniowie pokażą poprawne zastosowanie zasady 2 i 3 (Prawdziwie przedstawiać wszelkie obrazy i sytuacje; Unikać obrazów i wiadomości mogących szerzyć stereotypy, wywoływać sensację lub dyskryminować ludzi, sytuacje czy miejsca). <ul style="list-style-type: none"> → Prezentacja przygotowana na podstawie informacji i obrazów wyszukanych w Internecie lub samodzielnie zdobytych i wykonanych. <p>Więcej informacji: http://igo.org.pl/wp-content/uploads/2016/01/Jak_mowic_o_wiekszosci_swiata_wydanie4_-ebook.pdf</p>	<p>Analiza danych zawartych w sieci; prezentacja multimedialna; dyskusja.</p>

technika

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Kultura pracy. Uczeń: 8) jest świadomym i odpowiedzialnym użytkownikiem wytworów techniki; 9) śledzi postęp techniczny oraz dostrzega i poznaje zmiany zachodzące w technice wokół niego;</p> <p>III. Inżynieria materiałowa. Uczeń: 3) charakteryzuje materiały konstrukcyjne i elementy elektroniczne; 7) racjonalnie gospodaruje różnorodnymi materiałami.</p>	<p>Papier – genialny wynalazek Chińczyków dostarczony Europejczykom przez Arabów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W którym regionie świata wynaleziono papier? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego sposób produkcji papieru stanowił tajemnicę? → W jaki sposób papier dotarł do Europy? • Co Europejczycy zyskali dzięki umiejętności wytwarzania papieru? • Co można stworzyć z papieru, aby służyło ludziom i było ekologiczne? (np. domy z papieru, np. szybko stawiane domy z papieru dla osób poszkodowanych w klęskach żywiołowych). <p>http://whk.up.krakow.pl/hst_papr.html http://zwierciadlo.pl/lifestyle/ekologia/historia-papieru http://www.newsweek.pl/wiedza/nauka/shigeru-ban-w-domach-z-tektury-newsweek-pl,artykuly,283067,1.html http://otworsziena.pl/artukul/w-domach-z-papieru</p>	<p>Praca z mapą; analiza tekstów; burza mózgów; praca zespołowa.</p>
<p>II. Wychowanie komunikacyjne. Uczeń: 1) bezpiecznie uczestniczy w ruchu drogowym jako pieszy, pasażer i rowerzysta; 2) interpretuje znaki drogowe dotyczące pieszego i rowerzysty.</p>	<p>Konsekwencje kolonializmu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego w wielu państwach ruch jest lewostronny? <ul style="list-style-type: none"> → W których państwach obowiązuje ruch lewostronny? → Na jakich kontynentach znajdują się te państwa? → W jaki sposób państwa o ruchu lewostronnym związane są z Anglią? • Jak postępować, kiedy jest się uczestnikiem ruchu lewostronnego. • Narysuj piktogram związany ruchem lewostronnym. <p>Przykłady znaków drogowych w Australii http://www.rms.nsw.gov.au/roads/safety-rules/road-rules/signs.html</p>	<p>Praca z mapą; analiza znaków drogowych; dyskusja; praca w grupach.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Kultura pracy. Uczeń: 8) jest świadomym i odpowiedzialnym użytkownikiem wytworów techniki; 9) śledzi postęp techniczny oraz dostrzega i poznaje zmiany zachodzące w technice wokół niego;</p> <p>III. Inżynieria materiałowa. Uczeń: 1) rozpoznaje materiały konstrukcyjne (papier, drewno i materiały drewno-pochodne, metale, tworzywa sztuczne, materiały włókiennicze, materiały kompozytowe, materiały elektrotechniczne) oraz elementy elektroniczne (rezystory, diody, tranzystory, kondensatory, cewki itp.); 2) określa właściwości materiałów konstrukcyjnych i elementów elektronicznych.</p>	<p>Piaskowanie džinsów – śmiertelny sposób zdobienia spodni (włókiennictwo; odzież).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z czego produkuje się džinsy? <ul style="list-style-type: none"> → Które państwa są głównymi producentami džinsów? → Na jakich kontynentach leżą te państwa? • Czym są tzw. wytarte džinsy? <ul style="list-style-type: none"> → Czy podobają się uczniom tego rodzaju spodnie? Dlaczego? → Co trzeba zrobić, aby wytrzeć džinsy? • Jakie są konsekwencje dla ludzi produkujących džinsy? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego mimo tych konsekwencji decydują się na tę pracę? → Dlaczego takich spodni nie produkuje się w Europie? • Dlaczego produkcja džinsów jest nieprzyjazna środowisku? <ul style="list-style-type: none"> → Jak ograniczyć negatywne skutki związane z produkcją džinsów? <p>http://www.ekonsument.pl/a66496_jeansy_kochane_przez_konsumentow_%E2%80%93_zabojcze_dla_pracownikow_i_srodowiska.html http://www.cleanclothes.pl/s/65/stop_piaskowaniu_jeansow https://www.polskieradio.pl/42/259/Artykul/891737,Narazaja-zycie-by-dzinsy-byly-modne http://www.cleanclothes.pl/a1081_jeansy_zapierajace_dech_w_piersiach_nowy_raport_ccc.html#.WhEo9mj9TIU</p>	<p>Praca z mapą; analiza tekstów; burza mózgów; praca zespołowa i grupowa.</p>
<p>II. Wychowanie komunikacyjne. Uczeń: 1) bezpiecznie uczestniczy w ruchu drogowym jako pieszy, pasażer i rowerzysta; 2) interpretuje znaki drogowe dotyczące pieszego i rowerzysty.</p> <p>IV. Dokumentacja techniczna. Uczeń: odczytuje i interpretuje informacje zamieszczone w instrukcjach obsługi urządzeń, na tabliczce znamionowej, opakowaniach żywności, metkach odzieżowych, elementach elektronicznych itp.</p>	<p>Skąd pochodzi produkt, który chcę kupić?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego warto wiedzieć skąd pochodzi produkt, który chce kupić? • Jak dowiedzieć się skąd pochodzi produkt? <ul style="list-style-type: none"> → Jak odczytać tę informację z kodu paskowego (pierwsze trzy cyfry są oznaczeniem państwa producenta) → Dlaczego część producentów utrudnia znalezienie informacji o kraju producenta (np. zamiast „made in China” podanie informacji „made in PRC” (People’s Republic of China), „wyprodukowana w ChRL” (Chińskiej Republice Ludowej). • Dlaczego warto kupować produkty lokalne (szczególnie żywność)? <ul style="list-style-type: none"> → Wprowadzenie pojęcia food miles, czyli żywnościokilometry. 	<p>Praca z kodami kreskowymi; analiza tekstów; interpretacja filmów; metoda 365; praca zespołowa i grupowa.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<p>https://pl.wikipedia.org/wiki/Kod_kreskowy https://www.youtube.com/watch?v=SvyaWC8MCCU - film o żywności kilometrach https://www.youtube.com/watch?v=vkxRv_JLTG8 - film o żywności kilometrach https://www.foodmiles.com/ - kalkulator odległości żywności kilometrów http://www.footprintcalculator.org/ - kalkulator odcisku</p>	
<p>III. Inżynieria materiałowa. Uczeń: 7) racjonalnie gospodaruje różnorodnymi materiałami; 8) rozróżnia i stosuje zasady segregowania i przetwarzania odpadów z różnych materiałów oraz elementów elektronicznych.</p>	<p>Kto i z czego wyprodukował mój telefon komórkowy?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdzie został wyprodukowany Twój telefon komórkowy? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie surowce są potrzebne do wytworzenia telefonu? → Gdzie wydobywa się te surowce (w których państwach)? • Jak wydobywanie złota, miedzi, platyny, kobaltu wpływa na środowisko i zdrowie pracowników? <ul style="list-style-type: none"> → Jak proces wydobywania złóż wpływa na ludzi? → Jak proces wydobywania złóż wpływa na środowisko? → Jak chronieni są pracownicy i środowisko przez firmy zajmujące się wydobywaniem złóż? • Kto czerpie zyski z przemysłu wydobywczego (firmy zajmujące się tym czy mieszkańcy wiosek położonych wokół zasobów)? • Co możemy zrobić, aby uczynić produkcję sprzętu elektronicznego? <ul style="list-style-type: none"> → Czym jest segregacja odpadów? → Na czym polega zasada 3xR? <p>Polecamy wykorzystanie materiałów edukacyjnych: http://www.ekonsument.pl/materialy/publ_561_ulotka_makeitfair_it_na_zielono.pdf http://www.ekonsument.pl/materialy/publ_559_ulotka_makeitfair_czy_chcielibyscie_miec_telefon_ze_zlota.pdf http://www.ekonsument.pl/materialy/publ_558_ulotka_makeitfair_ile_kosztuje_rozmowa_telefoniczna.pdf</p>	<p>Praca z mapą; analiza tekstów; burza mózgów; praca zespołowa i grupowa.</p>

etyka

klasy 4-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń: 10) wyjaśnia, czym jest „Powszechna Deklaracja Praw Człowieka”; rozważa wybrane zapisy tego dokumentu; 11) identyfikuje podstawowe prawa człowieka; ma świadomość, że są miejsca na świecie, gdzie podstawowe prawa człowieka nie są respektowane.</p>	<p>Prawa człowieka, prawa dziecka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym są prawa człowieka? <ul style="list-style-type: none"> → Co to znaczy, że są one powszechne, przyrodzone, niezbywalne, nienaruszalne, naturalne, niepodzielne? → Czy Twoim zdaniem mogą być sytuacje, w których prawa te powinny zostać odebrane? • Dlaczego prawa człowieka są łamane? <ul style="list-style-type: none"> → W których państwach prawa te są łamane? → Jaki jest związek z nieprzestrzeganiem praw człowieka a ustrojem politycznym państwa? • Dlaczego w sposób szczególny wyróżniono dzieci przyznając im szczególne prawa? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie prawa posiadają dzieci? → W jakim dokumencie zapisane są prawa dzieci? → Jaki wpływ na ustanowienie praw dziecka miała Polska? <p>Do kogo należy obowiązek zapewnienia realizacji praw dziecka, praw człowieka?</p>	<p>Analiza dokumentów: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka; Konwencja o prawach dziecka; meta-plan; debata.</p>
<p>II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń: 14) zna i wyjaśnia formułę zasady niekrzywdzenia oraz posługuje się tą zasadą do rozważania wybranych problemów moralnych.</p>	<p>Idea walki bez przemocy na przykładzie lidera państw globalnego Południa – Mahatmy Gandiego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kim był M. Gandhi? <ul style="list-style-type: none"> → Co było celem M. Gandiego? Dlaczego Indie dążyły do odzyskania niepodległości? → Na czym polegała metoda walki o wolność bez przemocy? → Jaka jest rola miłości w polityce? • Jak oceniasz stosowanie obywatelskiego nieposłuszeństwa? <ul style="list-style-type: none"> → Czy takie narzędzie powinno być dozwolone w każdym państwie? 	<p>Analiza tekst źródłowego; debata; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<p>Analiza przemówienia Mahatmy Gandhiego z 1928 roku: „Moją religią jest brak przemocy.” http://www.przemowienia.pl/inne/przemowienia_slawnych/mahatma_gandhi_-_moja_religia_jest_brak_przemocy__1.html</p>	
<p>II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń: 18) zna i wyjaśnia formułę zasady solidarności oraz podaje przykłady działań solidarnych; 20) objaśnia, czym jest szacunek, przyjaźń, życzliwość, altruizm, troska, bezinteresowność, wolontariat, koleżeństwo, wdzięczność, współczucie, empatia, zaufanie, nietykalność osobista, tolerancja, dobro wspólne, naród, pluralizm, współdziałanie, sprawiedliwość, praworządność, solidarność, patriotyzm, bohaterstwo, wolność polityczna.</p>	<p>Solidarność.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlaczego ludzie powinni sobie pomagać? <ul style="list-style-type: none"> → Czym kierujesz się podejmując decyzje o pomocy komuś? → Komu pomagasz? → W jaki sposób pomagasz potrzebującym? → Jak inaczej mógłbyś pomóc? → Dlaczego w taki sposób jeszcze nie pomogłeś? → Co zrobić abyś bardziej zaangażował się w pomoc innym? • Dlaczego powinniśmy wspierać ludzi potrzebujących w krajach globalnego Południa? • Jak mieszkańcy globalnego Południa pomagali nam? • Przykład: „dobrego maharadży” Jam Saheb Digvijay Sinhji oraz polityki Turcji po rozbiorach Polski (nieuznanie rozbiorów; założenie polskiej osady dla powstańców listopadowych Adampol – Polonezköy). <p>Relacje polsko-tureckie: http://natemat.pl/91037,polak-turek-dwa-bratanki-6-rzeczy-ktorych-mogliście-nie-wiedzieć-o-wspólnej-600-letniej-historii-obydwóch-krajów Dobry maharadża Jam Saheb Digvijay Sinhji http://dzieje.pl/aktualnosci/sejm-uczcił-dobrego-maharadze</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.sybiracyzg.pl/?p=4558 	<p>Analiza tekstu źródłowego; debata; dyskusja.</p>
<p>IV. Człowiek a świat ludzkich wytworów. Uczeń: 1) podaje przykłady ludzkich wytworów materialnych i niematerialnych oraz rozważa ich znaczenie w kontekście pytania o dobre życie; 8) objaśnia, czym jest społeczna odpowiedzialność biznesu.</p>	<p>Sprawiedliwy handel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym kierujesz się podejmując decyzję o zakupie produktu? <ul style="list-style-type: none"> → Co jest najważniejszym kryterium brany pod uwagę przy zakupie produktu? → Jakie znaczenie ma dla Ciebie informacja o kraju pochodzenia produktu? 	<p>Dyskusja; piramida priorytetów; praca w grupach.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób nasze decyzje konsumenckie wpływają na jakość życia pracowników z globalnego Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Czy podejmując decyzje o zakupie określonych produktów mogą mieć wpływ na warunki pracy i życia ludzi z globalnego Południa? → Co jako konsument, obywatel mogę zrobić, aby przyczynić się do poprawy warunków życia pracowników globalnego Południa? • Czym jest fair trade (sprawiedliwy handel)? <p>Baza wiedzy o sprawiedliwym handlu: http://www.fairtrade.org.pl/ Informacja o kampanii przeciw piaskowaniu džinsów: http://www.cleanclothes.pl/s/65/stop_piaskowaniu_jeansow</p> <p>Petycja w sprawie przyjaznych dla ludzi i środowiska tkanin: http://www.ekonsument.pl/a67078_prawdziwy_koszt_twoich_ubran.html</p>	
<p>V. Człowiek wobec przyrody. Uczeń: 1) wyjaśnia, co to znaczy, że przyroda jest dobrem (wartością); 6) wyjaśnia ideę odpowiedzialności za przyszłe pokolenia oraz rekonstruuje argumentację z odpowiedzialności za przyszłe pokolenia.</p>	<p>Zrównoważony rozwój.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co to znaczy, że rozwój jest zrównoważony? <ul style="list-style-type: none"> → Jaki wpływ ma rozwój na ludzi, gospodarkę i środowisko? → Czy rozwój musi oznaczać zwiększanie czegoś (np. dochodów, ilości sprzedanych produktów, itp.)? • Czy rozwój może oznaczać, że czegoś jest mniej, ale jest lepsze jakościowo? <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób rozwijając się powinniśmy myśleć o następnych pokoleniach? • Zaprojektuj piktogram reprezentujący jeden z Celów Zrównoważonego Rozwoju. <p>Baza wiedzy o Celach Zrównoważonego Rozwoju: http://www.un.org.pl/ http://ungc.org.pl/sdg/sustainable-developoment-goals/ http://www.unic.un.org.pl/strony-2011-2015/zrownowazony-rozwoj-i-cele-zrownowazonego-rozwoju/2860</p>	<p>Dyskusja kierowana; wyszukiwania informacji w Internecie; praca plastyczna; praca grupowa.</p>

plastyka

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń: 2) wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja); rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami); 6) stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych programów komputerowych).</p>	<p>Zdjęcie ukazujące wybrane wyzwanie z „małej ojczyzny” ucznia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym różni się wyzwanie od problemu? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie wyzwania ma nasza „mała ojczyzna” a jakie cała Ziemia? → Które wyzwania całej Ziemi są również widoczne w naszej miejscowości? • Jak prawidłowo wykonać zdjęcie ukazujące wyzwanie z naszej miejscowości i je prawidłowo opisać? • Czym jest Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów globalnego Południa? <ul style="list-style-type: none"> → Na jakich zasadach opiera się ten Kodeks? → Co oznaczają te zasad? • Wykonanie przez uczniów zdjęć ukazujących wyzwania, które widzą w ich „małych ojczyznach” i ich opisanie zgodnie z zasadami Kodeksu. • Prezentacja prac uczniów. <p>Refleksja nad tematyką i prawidłowym zastosowania zasad z Kodeksu.</p>	<p>Analiza Kodeksu w sprawie...; dyskusja; prezentacja multimedialna; praca plastyczna.</p>
<p>II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń: 4) projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, okładka, plakat); kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne – indywidualnie i w zespole; umiejętności te wykorzystuje w przygotowywaniu imprez i uroczystości szkolnych, np. powiązanych z kalendarzem różnego typu świąt.</p>	<p>Projekt logo fair-trade (sprawiedliwego handlu).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest fair-trade? <ul style="list-style-type: none"> → Na jakich wartościach budowany jest fair-trade? → Kto tworzy fair-trade? → Jakie regiony świata obejmuje fair-trade? • Czym jest logo? <ul style="list-style-type: none"> → Jak projektuje się logo? • Projekt logo, które mogłoby być umieszczone na zaproszeniu na konferencję o fair-trade. • Porównania uczniowskich log z rzeczywistym logiem fair-trade. 	<p>Prezentacja multimedialna; dyskusja kierowana; praca plastyczna.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń: 4) projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, okładka, plakat); kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne – indywidualnie i w zespole; umiejętności te wykorzystuje w przygotowywaniu imprez i uroczystości szkolnych, np. powiązanych z kalendarzem różnego typu świąt.</p>	<p>Plakat z okazji wybranego wydarzenia związanego z edukacją globalną.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest plakat? <ul style="list-style-type: none"> → Jak projektuje się plakat? • Wykonanie pracy plastycznej z okazji np.: <ul style="list-style-type: none"> → Tygodnia Edukacji Globalnej (www.teg.pl) → Akcji godzina dla Ziemi http://www.godzinadlaziemi.pl/ → Maratonu Pisania Listów (https://maraton.amnesty.org.pl/) → Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka → Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka → Dnia Ziemi 	<p>Prezentacja multimedialna; dyskusja kierowana; praca plastyczna.</p>
<p>III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń: 5) rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów.</p>	<p>Orientalizm w sztuce.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest orientalizm? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są główne cechy orientalizmu? → Co przedstawiają te dzieła? Na jakich motywach się koncentrują? • Dlaczego w rozwoju orientalizmu przodowały Francja i Wielka Brytania? <ul style="list-style-type: none"> → Jak kolonializm wpłynął na rozwój orientalizmu? → Jakie wyobrażenia okrajach globalnego Południa mogli mieć odbiorcy sztuki orientalistycznej? • W jakim stopniu dawne dzieła orientalistyczne są zgodne z Kodeksem w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów globalnego Południa? 	<p>Analiza i interpretacja wybranych dzieł kultury; wyszukiwanie informacji; dyskusja.</p>
<p>III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń: 7) wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie.</p>	<p>British Museum - miejsce skupiające zabytki całego świata.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdzie znajduje się British Museum? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie kolekcje, eksponaty znajdują się w tym muzeum? → Skąd pochodzą te kolekcje i eksponaty? • Dlaczego eksponaty z Afryki i Azji znajdują się w Londynie? <ul style="list-style-type: none"> → Gdzie Twoim zdaniem powinny znajdować się zabytki sztuki? 	<p>Wyszukiwanie informacji w Internecie; dyskusja kierowana; debata; praca z mapą.</p>

wychowanie
fizyczne

klasy 5-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
II. Aktywność fizyczna. 1. W zakresie wiedzy. Uczeń: 6) rozumie i opisuje idee starożytnego i nowożytnego ruchu olimpijskiego.	Ruch olimpijski. <ul style="list-style-type: none">• Czym jest ruch olimpijski?<ul style="list-style-type: none">→ Jakie wartości przyświecają igrzyskom olimpijskim?→ Jakie są symbole olimpijskie i do czego się odwołują?• Ile państw uczestniczy w igrzyskach olimpijskich (letnich i zimowych)?<ul style="list-style-type: none">→ Z jakich kontynentów są to państwa?• Gdzie obecnie odbędą się igrzyska olimpijskie?	Prezentacja multimedialna; plakat; dyskusja kierowana.

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
II. Aktywność fizyczna. 1. W zakresie wiedzy. Uczeń: 4) charakteryzuje nowoczesne formy aktywności fizycznej (np. pilates, zumba, nordic walking).	Zumba – jako przykład wpływu państw globalnego Południa na mieszkańców globalnej Północy. <ul style="list-style-type: none">• Czym jest fitness?<ul style="list-style-type: none">→ Dlaczego fitness cieszy się coraz większą popularnością?• Dlaczego zumba cieszy się dużą popularnością w ośrodkach fitness?<ul style="list-style-type: none">→ Jakie są zasady zumby?→ Czym jest inspirowana zumba?→ Skąd pochodzi zumba?• Uczniowie projektują własny układ zumby.	Prezentacja uczniowska; film instruktażowy (możliwość samodzielnego nagrania filmu zgodnie z opracowanym układem).

edukacja dla
bezpieczeństwa

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Bezpieczeństwo państwa Uczeń: 2) jest zorientowany w geopolitycznych uwarunkowaniach bezpieczeństwa, wynikających z położenia Polski.</p>	<p>Konflikt zbrojny na Ukrainie, a bezpieczeństwo Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na czym polega wojna na Ukrainie? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są jej przyczyny? → Jakie są argumenty strony prorosyjskiej, a jakie proukraińskiej? <p>(analiza materiałów prasowych)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Życie osób żyjących na terenach objętych konfliktem <ul style="list-style-type: none"> → Dokąd uciekają osoby zamieszkujące tereny objęte konfliktem? → Czy w Polsce te osoby mają status uchodźcy? • Bezpieczeństwo Polski w kontekście wojny na Ukrainie <ul style="list-style-type: none"> → Jakie jest prawdopodobieństwo, że w Polsce również wybuchnie konflikt zbrojny? → Jakie instytucje mogłyby temu zapobiec? • Jak wojna na Ukrainie wpływa na stosunki międzynarodowe państw współpracujących z Rosją oraz Ukrainą? <p>Polecamy do wykorzystania fragmenty scenariusza lekcji „O co ta wojna?” dostępnego w portalu e-globalna.edu.pl https://e-globalna.edu.pl/index.php?etap=10&i=1332</p>	<p>Analiza materiału prasowego Analiza danych statystycznych (Urząd ds. Cudzoziemców), dyskusja, praca w grupie.</p>
<p>II. Działania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych). Uczeń: 1) wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka).</p>	<p>Katastrofy przemysłowe na świecie – zawalenie fabryki Bangladeszu W 2013 roku w Dhace (Bangladesz) zawałała się szwalnia Rana Plaza. Zginęło wówczas ponad 1130 osób, a 2 tys. zostało rannych. Katastrofa spowodowała, że zachodnie marki korzystające z produkcji szwalni zmuszone były do przeprowadzenia kontroli bezpieczeństwa w swoich zakładach. Rząd Bangladeszu musiał podnieść płacę minimalną.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co było przyczyną katastrofy? <ul style="list-style-type: none"> → Czy katastrofy można było uniknąć? → Kto mógł jej zapobiec? • W jakich warunkach pracowały osoby zatrudnione w szwalni? <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzicie, czy coś zmieniło się po katastrofie? → Ile obecnie zarabiają pracownicy zakładów produkcyjnych Bangladeszu? • Jakie zachodnie marki, których ubrania nosimy na co dzień produkują w Bangladeszu? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego warunki pracy w Bangladeszu są tak złe? → Co my możemy zrobić, aby przyczynić do poprawy jakości życia ludzi w Bangladeszu? 	<p>Analiza materiału prasowego, analiza obrazu, dyskusja.</p> <p>Informacje: Marek Rabij, „Życie na miarę. Odzieżowe niewolnictwo”</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Działania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych). Uczeń:5) wymienia przykłady zagrożeń środowiskowych, w tym zasady postępowania w razie: pożaru, wypadku komunikacyjnego, zagrożenia powodzią, intensywnej śnieżycy, uwolnienia niebezpiecznych środków chemicznych, zdarzenia terrorystycznego.</p>	<p>Zdarzenia terrorystyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie rodzaje zdarzeń terrorystycznych występują na świecie? Zapoznajcie się ze statystykami dotyczącymi terroryzmu na świecie i w Europie. • Gdzie przeprowadzanych jest najwięcej zamachów? → Jakie są ich przyczyny? • Jakie zabezpieczenia przed terroryzmem stosują kraje europejskie? Poszukajcie informacji o liczbie udaremnianych zamachów w Europie. • Jak działają systemy antyterrorystyczne tych państw? • Jak działa polski system antyterrorystyczny? 	<p>Dyskusja, analiza danych statystycznych (Raport Europejskiego Urzędu Policji Te Sat dotyczący terroryzmu w Unii Europejskiej)</p>
<p>IV. Edukacja zdrowotna. Zdrowie w wymiarze indywidualnym oraz zbiorowym. Uczeń:2) wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne) oraz zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może; 3) omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających</p>	<p>Skąd pochodzi nasze jedzenie? Zastanówcie się, co dziś jedliście na śniadanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skąd pochodzą produkty, które spożywamy na co dzień? <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób wytwarza się mięso? → Czym karmione są zwierzęta, które zjadamy? → Gdzie najczęściej kupujecie owoce i warzywa? Skąd biorą się w sklepach? [Wprowadzenie pojęcia żywnościokilometry, praca z kalkulatorem https://www.foodmiles.com] • W jaki sposób jedzenie, które kupujecie wpływa na Wasze zdrowie? • Jakie są wady i zalety kupowania warzyw i owoców w markecie? • Czy Wasze wybory konsumenckie mają jakiś wpływ na zdrowie osób w krajach, z których pochodzi żywność? Dlaczego tak?/Dlaczego nie? • Co może zrobić człowiek, aby jedzenie było zdrowsze? <p>Do wykorzystania polecamy fragmenty filmu „Pełny talerz dla 10 miliardów” dostępnego pod adresem: http://igo.org.pl/pelny-talerz-dla-10-miliardow-scenariusz-lekcji/</p>	<p>Praca z narzędziem internetowym, dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>IV. Edukacja zdrowotna. Zdrowie w wymiarze indywidualnym oraz zbiorowym. Uczeń:7) ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.).</p>	<p>Dzień przyjazny środowisku</p> <p>Zastanówcie się jak wygląda Wasz dzień od momentu przebudzenia. Jakie czynności wykonujecie po kolei, aż do powrotu ze szkoły? Z czego składa się Wasza dieta? Ile razy dziennie korzystacie z wody? Pomyślcie o tych sytuacjach. Jak często zdarza się Wam wyrzucać śmieci? W jaki sposób docieracie do szkoły? Jakich środków komunikacji używacie? Z jakich korzystacie urządzeń elektrycznych? W jaki sposób na co dzień możecie przyczynić się do ochrony środowiska? Które nawyki jesteście gotowi/gotowe zmienić? Urządźcie sobie Dzień Przyjazny Środowisku, w którym każdy z Was Fundacja WWF Polska przygotowała kalkulator tzw. odcisku ekologicznego (w języku angielskim). Możecie z niego skorzystać pod adresem: http://footprint.wwf.org.uk i sprawdzić, jak Wasze codzienne wybory wpływają na środowisko.</p>	

muzyka

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>3. W zakresie ruchu przy muzyce. Uczeń: 3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki.</p>	<p>Uczniowie i uczennice słuchają i improwizują do dowolnego utworu etiopskiego współczesnego muzyka - Mulatu Astatke.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mulatu Astatke jest twórcą Ethio-jazzu. Poszukajcie informacji w internecie na temat tego gatunku muzycznego. <ul style="list-style-type: none"> → Jakie tradycyjne etiopskie instrumenty są wykorzystywane do tworzenia tego rodzaju muzyki? → Jaka jest historia Ethio-jazzu? • Zastanówcie się co wiecie o Etiopii <ul style="list-style-type: none"> → Odszukajcie ten kraj na mapie → Spróbujcie znaleźć informacje dotyczące Etiopii i jej mieszkańców: ile osób żyje w tym kraju? W jakich żyją warunkach? Z czego się utrzymują? Z jakimi trudnościami się mierzą? <p>Następnie zastanówcie się wspólnie, co Wy możecie zrobić, aby wspierać ludzi w Etiopii. Poszukajcie informacji o organizacjach, które zajmują się w Polsce pomocą ludziom w Etiopii. W jaki sposób te organizacje wspierają Etiopczyków i Etiopki?</p>	<p>Praca w grupach, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>
<p>4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń: 4) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych (łączy muzykę z innymi obszarami wiedzy): a) odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych, b) rysuje, maluje oraz układa teksty do muzyki, c) werbalizuje emocje i odczucia, d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów.</p>	<p>Shostakovich – muzyka w czasie wojny</p> <p>Wysłuchajcie fragmentu VII symfonii kompozytora Dimitrija Shostakowicha, który tworzył w trakcie II wojny światowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co czuliście podczas słuchania utworu? <ul style="list-style-type: none"> → Spróbujcie nazwać emocje, które się w Was pojawiły → Co sprawiło, że tak się poczuiliście? Opiszcie cechy utworu, które wywołały w Was te emocje. 	<p>Analiza tekstu, praca w grupie, dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie, jakie wydarzenia mogły mieć wpływ na twórczość tego autora? <ul style="list-style-type: none"> → Spróbujcie poszukać w biografii autora fragmentów, które mogły mieć odzwierciedlenie w muzyce. → Jak sądzicie, czy współcześnie istnieją muzycy, którzy znajdują się w podobnej sytuacji? Z jakich krajów mogą pochodzić? → W jaki sposób Wy, jako osoby niepełnoletnie możecie pomóc osobom, które znajdują się w sytuacji wojny? 	
<p>4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:4) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych (łączy muzykę z innymi obszarami wiedzy): a) odzwierciedla graficznie cechy muzyki i strukturę form muzycznych, b) rysuje, maluje oraz układa teksty do muzyki, c) werbalizuje emocje i odczucia, d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów.</p>	<p>Uczniowie i uczennice wysłuchują fragmentu dowolnego utworu Allauddina Khan jednego z najbardziej znanych wykonawców muzyki indyjskiej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie są Wasze pierwsze odczucia po wysłuchaniu tego utworu? • Jak sądzicie z jakiego kraju pochodzi ta muzyka? Dlaczego akurat z tego? Co o tym świadczy? • Czym różni się ten utwór od europejskiej muzyki klasycznej, którą znacie? Poszukajcie informacji na temat instrumentów wykorzystywanych w klasycznej muzyce indyjskiej. • Z czym kojarzą Wam się Indie? <ul style="list-style-type: none"> → Z czego głównie utrzymują się ludzie w Indiach? → Jak sądzicie, czy istnieje jakiś związek pomiędzy Indiami, a Polską? → Czy potraficie wymienić, jakieś produkty sprzedawane w Polsce, które pochodzą z Indii? Czy próbowaliście kiedyś tradycyjnych potraw indyjskich? • Poszukajcie informacji na temat kultury Indii, w tym celu możecie obejrzeć film z cyklu „Makłowicz w podróży” pt. „Indie-Ulice Dehli”. 	<p>Dyskusja, praca w grupie, wyszukiwanie informacji w Internecie, film.</p>
<p>III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń: 1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.</p>	<p>Wysłuchajcie utworu „Strange fruit” w wykonaniu Billie Holiday.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poszukajcie informacji na temat tego utworu <ul style="list-style-type: none"> → Jaka była sytuacja Afroamerykanów w USA, kiedy Billie Holiday zaśpiewała tę piosenkę? • Sprawdźcie znaczenie słowa „segregacja rasowa” i poszukajcie informacji o tym zjawisku w USA. <ul style="list-style-type: none"> → Jak długo trwała segregacja? → Jakie czynniki doprowadziły do jej zakończenia? 	<p>Analiza danych statystycznych, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie, dlaczego ważne jest, aby muzyka podejmowała takie tematy? • Jak sądzicie, czy współcześnie istnieje gdzieś segregacja rasowa? • Sprawdźcie znaczenie słowa „rasizm”. <ul style="list-style-type: none"> → Poszukajcie danych (np. Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka) na temat rasizmu w Polsce. Jaka jest jego skala? 	
<p>III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń: 2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne.</p>	<p>Muzyka na rzecz potrzebujących</p> <p>6 stycznia 2016 roku w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN odbył się koncert charytatywny „Gramy dla Syrii”, podczas którego zagraли czołowi polscy artyści. Dochód z koncertu został przekazany Polskiej Akcji Humanitarnej na pomoc ofiarom wojny w Syrii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spróbujcie poszukać informacji o działalności muzycznej POLIN. <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób ta instytucja angażuje się w działania na rzecz różnych społeczności? • Spróbujcie poszukać w Internecie informacji o innych wydarzeniach muzycznych organizowanych w celu pomocy ofiarom wojny w Syrii. <ul style="list-style-type: none"> → Jaki był zasięg tych akcji? Ile udało się zebrać pieniędzy? → Jakie są niematerialne korzyści z organizowania takich wydarzeń? Co dają instytucji organizującej, a co społeczności lokalnej? <p>Przykładowa inspiracja: kampania społeczna Muzyka Przeciwko Rasizmowi, realizowana przez Stowarzyszenie „Nigdy Więcej”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zastanówcie się, czy Wy sami moglibyście zorganizować podobny projekt muzyczny w szkole. 	<p>Wyszukiwanie informacji w Internecie, praca w grupie, dyskusja.</p>

wychowanie
do życia
w rodzinie

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>I. Rodzina. Uczeń: 1) wie, co składa się na dojrzałość do małżeństwa i założenia rodziny; zna kryteria wyboru współmałżonka, motywy zawierania małżeństwa i czynniki warunkujące trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej i rodzinnej; 2) rozumie, jakie miejsce zajmuje rodzina w społeczeństwie; 3) rozpoznaje typy struktury rodziny: rodzina wielopokoleniowa, rodzina pełna, rodzina niepełna, rodzina zrekonstruowana.</p>	<p>Rodzina w Europie i Afryce Afryka składa się z terytoriów 59 państw, a dzieci do lat 14 stanowią prawie połowę jej populacji. To najwięcej ze wszystkich kontynentów. Nauczyciel/ka pokazuje zdjęcia rodziny w Afryce (Zgodnie z Kodeksem w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących Globalnego Południa) oraz zdjęcia rodziny europejskiej. Dyskusja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W czym podobne są obie rodziny, a czym się różnią? • Czy są to rodziny jedno, czy raczej wielopokoleniowe? • Czy znacie jakieś rodziny, które mieszkają w Polsce, a przybyły z krajów Afryki? <ul style="list-style-type: none"> → Czy wiecie, z którego państwa pochodzą te rodziny? → Co skłoniło je do wyjazdu? → Jak sądzicie, jak im się żyje w Polsce? → Co im może utrudniać, a co ułatwiać życie w innym kraju? → Czy znacie jakichś Polaków, którzy mieszkają w krajach Afryki? Czym się tam zajmują? 	<p>Analiza obrazu, dyskusja.</p>
<p>II. Dojrzewanie. Uczeń: 6) zna zagrożenia okresu dojrzewania, takie jak: uzależnienia chemiczne i behawioralne, presja seksualna, pornografia, cyberseks, prostytutka nieletnich; potrafi wymienić sposoby profilaktyki i przeciwdziałania.</p>	<p>Prostytucja dziecięca w Tajlandii i Kambodży – wprowadzenie pojęcia prostytutki dziecięcej. Uważa się, że w południowo - wschodniej Azji od 50 do 80 tysięcy dzieci w wieku od 7 do 15 lat jest wykorzystywanych seksualnie w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych. Około 85 procent z nich cierpi na choroby przekazywane drogą płciową. W Kambodży 40 % prostytutek to dzieci poniżej 16 lat. Prawie połowa jest nosicielem wirusa HIV. Wiele dzieci jest zmuszanych przez rodzinę. Wiele osób, które korzystają z ich usług nie wie, że są to dzieci. Część z nich niestety robi to świadomie. Przemysł seksualny to część turystyki Tajlandii, a bieda ma znaczący wpływ na skalę prostytucji w tym kraju.</p>	<p>Dyskusja, prezentacja, analiza tekstu, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób Europejczycy mogą wpłynąć na jakość życia ludzi w Kambodży i Tajlandii? <ul style="list-style-type: none"> → Jak można przeciwdziałać zjawiskom wymienionym w tekście? • Spróbujcie zastanowić się, w jaki sposób można byłoby poinformować ludzi udających się do Kambodży i Tajlandii o zjawisku prostytucji nieletnich. • Jak sądzicie, czy w Europie również występuje to zjawisko? Spróbujcie poszukać informacji na ten temat. 	
<p>III. Seksualność człowieka. Uczeń: 6) charakteryzuje związek istniejący pomiędzy aktywnością seksualną a miłością i odpowiedzialnością; omawia problemy związane z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej.</p>	<p>Niewolnictwo XXI wieku</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kim jest niewolnik? Scharakteryzujcie krótko tę osobę. • Czy słyszeliście o problemie niewolnictwa w historii? <ul style="list-style-type: none"> → Z jakiej grupy społecznej wywodzili się niewolnicy? → Skąd pochodzili? → Spróbujcie przypomnieć sobie, jakie czynniki sprawiały, że ludzie stawali się niewolnikami. • Jak sądzicie, czy współcześnie istnieje niewolnictwo? <ul style="list-style-type: none"> → Co może oznaczać niewolnictwo seksualne? → Czy przedmiotowe traktowanie człowieka w dziedzinie seksualnej zawsze jest nazywane niewolnictwem? <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzisz, jakie mogą być przykłady przedmiotowego traktowania człowieka, a nie są nazwane niewolnictwem? → W jaki sposób zapobiegać takiemu traktowaniu człowieka? • Spróbujcie zaplanować szkolną kampanię społeczną, która będzie pokazywała problem przedmiotowego traktowania człowieka w dziedzinie seksualnej. 	<p>Kampania społeczna, dyskusja, opcjonalnie: analiza źródeł historycznych oraz materiałów prasowych na temat niewolnictwa współcześnie</p>

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>V. Płodność. Uczeń: 5) definiuje pojęcie antykoncepcji i wymienia jej rodzaje, dokonuje oceny stosowania poszczególnych środków antykoncepcyjnych w aspekcie medycznym, psychologicznym, ekologicznym, ekonomicznym, społecznym i moralnym.</p>	<p>Dostęp i korzystanie z antykoncepcji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy wszyscy mężczyźni i wszystkie kobiety mają w Polsce dostęp do antykoncepcji? <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzisz, jakie są bariery w dostępie do antykoncepcji w Polsce? • Dlaczego ludzie stosują antykoncepcję? Dlaczego niektórzy jej odmawiają? • W których rejonach świata ludzie nie mają dostępu do antykoncepcji? <ul style="list-style-type: none"> → Z czego to wynika? Spróbujcie wymienić, co najmniej 3 powody. 	<p>Praca grupowa, dyskusja.</p>
<p>V. Płodność. Uczeń: 7) rozumie, czym jest ciąża i poród oraz jak powinno wyglądać przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny.</p>	<p>Ciąża i poród w różnych kulturach Ciąża u każdej kobiety fizjologicznie przebiega tak samo. jednak na jej samopoczucie i same postrzeganie kobiety w ciąży wpływ mają również czynniki kulturowe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak przebiega ciąża kobiety w Polsce? Czy kobieta podczas ciąży pracuje, czy raczej odpoczywa? Jak często odbywa wizyty lekarskie? • Jak wygląda poród? Czy odbywa się on w szpitalu, czy raczej poza nim? Czy ojciec dziecka może być obecny przy porodzie? • Jak sądzicie, co może mieć wpływ na ciążę i poród poza czynnikami fizjologicznymi? Postarajcie się wymienić je na przykładzie kobiet zachodzących w ciążę i rodzących w Polsce. • Jak sądzicie, czy któreś z tych czynników mogą być szczególnie ważne dla kobiet w innych częściach świata? Jeśli, tak to w których? <p>Przykład Kenii: na podstawie tekstu polskiej położnej pracującej w Kenii. [http://dziecisawazne.pl/zwyczaj-porodowe-w-kenii-z-pamietnika-polskiej-polozonej/]</p> <ul style="list-style-type: none"> • W grupach podyskutujcie o fragmencie tekstu dotyczącego porodu i ciąży w Kenii. Następnie wypiszcie trudności, z jakimi spotykają się kobiety ciężarne, rodzące oraz młode matki w Kenii. Wyniki swojej pracy przedstawcie na forum. • Czy znacie jakieś organizacje, które pomagają ludziom w Kenii? Jeśli tak spróbujcie je wymienić, jeśli nie wyszukajcie ich w interencje. <p>Dla chętnych: Następnie, napiszcie do nich wiadomość, z pytaniem o to jak możecie poprawić sytuację kobiet w Kenii.</p>	<p>Praca grupowa, dyskusja, analiza tekstu, wyszukiwanie informacji w Internecie.</p>

religia

klasy 4-6

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń rozwija umiejętność wypowiadania się w mowie i w piśmie na tematy poruszane na zajęciach, związane z poznawanymi tekstami biblijnym i innymi tekstami o charakterze religijnym i własnymi zainteresowaniami; dba o poprawność wypowiedzi własnych, a ich formę kształtuje odpowiednio do celu wypowiedzi.</p>	<p>Biblijny motyw wędrówki (przykładowy tekst: Wędrówka do Ziemi Obiecanej, fragmenty dotyczące niewoli egipskiej)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak wyglądała emigracja Hebrajczyków do Egiptu? <ul style="list-style-type: none"> → Z jakimi trudnościami spotykali się ludzie podczas wędrówki? → Jak sądzicie, co czuli ludzie, którzy żyli pod dostatkiem i nagle znaleźli się w niewoli? → Kto zdecydował o ich zniewoleniu? • Jak sądzicie, ile obecnie ludzi na świecie emigruje? <ul style="list-style-type: none"> → Z jakich powodów emigrują? • Czy znacie współcześnie narody, które znalazły się w podobnej sytuacji, co ludzie podczas niewoli egipskiej? <ul style="list-style-type: none"> → Czy współcześnie istnieją, jakieś kraje, w których jeden człowiek lub bardzo mała grupa ludzi może zdecydować o sprawach całego państwa? → Gdzie trafiają ludzie, którzy uciekają przed wojną? Z jakimi trudnościami spotykają się w Europie? W jaki sposób możemy ich wspierać? 	<p>Dyskusja, analiza danych statystycznych, analiza tekstu.</p>
<p>III. Zainteresowanie problematyką kościelną. Uczeń zadaje pytania, dlaczego jest tak, jak jest? i czy mogłoby być inaczej? w odniesieniu do obecności Kościoła w świecie oraz próbuje odpowiedzieć na zadane pytania.</p>	<p>Obecność Kościoła w krajach Globalnego Południa Porozmawiajcie o działalności misyjnej Kościoła.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy wiecie, w jakich krajach odbywają się misje? <ul style="list-style-type: none"> → Co jest ich celem? → Czym zajmują się misjonarze na miejscu? • Zastanówcie się, czy misje Kościoła są skuteczne? Dlaczego tak? Dlaczego nie? • Jak wyglądałoby życie ludzi zamieszkujących tereny objęte misją, gdyby nie pojawił się tam Kościół? • Jak Kościół może wspierać potrzebujących poza działalnością misyjną? <ul style="list-style-type: none"> → Czy widzicie takie obszary życia społecznego, gdzie Kościół powinien odgrywać większą lub mniejszą rolę? 	<p>Dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>V. Postawa moralna. Uczeń prezentuje refleksyjną postawę wobec człowieka, jego natury, powinności moralnych oraz wobec różnych sytuacji życiowych; rozpoznaje swoje obowiązki wobec najbliższego otoczenia, rodziny i szkoły; rozpoznaje podstawowe wartości i dokonuje właściwej ich hierarchizacji; wyraża opinie i wartościuje zjawiska społeczno-religijne na poziomie społeczności szkolnej i społeczności lokalnej.</p>	<p>Pomoc bliźniemu jako podstawa chrześcijaństwa</p> <p>Poszukajcie w Internecie danych dotyczących liczby uchodźców na świecie i w Europie. [nauczyciel/ka przedstawia definicję prawną uchodźcy]</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z jakich krajów pochodzą uchodźcy? <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzicie z jakich powodów opuszczają swoje rodzinne strony? • W jaki sposób media przedstawiają sytuację uchodźców? • Jakie jest stanowisko Kościoła wobec pomocy uchodźcom przybywającym do Europy? <ul style="list-style-type: none"> → Czy znacie jakieś organizacje pomagające uchodźcom? → Jakimi wartościami się kierują? → Jak sądzicie, jak ludzie w krajach do których przybywa wielu uchodźców mogą pomagać tym osobom? → Zastanówcie się przez chwilę, każdy w ciszy – czy Wy sami pomoglibyście uchodźcom, gdyby przybyli do Polski. Dlaczego tak? Dlaczego nie? → Przypomnijcie sobie podstawowe wartości, którymi kieruje się Kościół Katolicki. Czy Wasza postawa jest z nimi zgodna? 	<p>Analiza danych statystycznych (http://uchodzcy.info, Eurostat), dyskusja.</p>

klasy 7-8

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>III. Przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Uczeń rozwija świadomość chrztu nie jako jednorazowego wydarzenia z przeszłości, ale jako procesu obejmującego całe życie; rozumie bierzmowanie jako dopełnienie chrztu oraz istotny etap inicjacji chrześcijańskiej, co prowadzi do pogłębionego przeżywania Eucharystii (udziału we</p>	<p>Rytuály inicjacji religijnej w różnych kulturach</p> <p>Według islamu każdy człowiek rodzi się muzułmaninem/muzułmanką. W tej religii nie istnieje ceremonia chrztu. Wcześniej wybrane imię nadaje się dziecku zaraz po urodzeniu. Nowonarodzonemu dziecku szepcze się do lewego ucha wyznanie wiary, do prawego wezwanie do modlitwy.</p>	<p>Dyskusja, praca w grupie, wyszukiwanie danych w Internecie.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
Mszy Świątej i adoracji).	<ul style="list-style-type: none"> → Czy znacie inne, niż chrzest rytuały inicjacji religijnej? Spróbujcie wymienić główne religie świata (te które mają najwięcej wyznawców), następnie podzielcie się na cztery grupy i na podstawie dostępnych Wam źródeł wyszukajcie odpowiedzi na pytania: <ul style="list-style-type: none"> → Jak wygląda inicjacja religijna innych religiach? → Czy istnieją religie, których również pojawia się sakrament bierzmowania? → W jakim wieku się go przyjmuje? Jak ważny jest dla danej religii? • Zastanówcie się nad tym, czym dla Was jest sakrament bierzmowania. <ul style="list-style-type: none"> → Co bierzmowanie oznacza w chrześcijaństwie? → Dlaczego ten sakrament jest ważny dla chrześcijan? 	
V. Tworzenie wypowiedzi na tematy religijne. Uczeń rozwija umiejętność wypowiadania się w mowie i w piśmie na tematy poruszane na zajęciach, związane z poznawanymi tekstami biblijnym i innymi tekstami o charakterze religijnym i własnymi zainteresowaniami; dba o poprawność wypowiedzi własnych, a ich formę kształtuje odpowiednio do celu wypowiedzi.	<p>Zróżnicowanie religijne Afryki Fragment tekstu „Dlaczego Afryka” dotyczący religii jako serca kultury. (Małgorzata Szupejko, Dlaczego Afryka, grudzień 2009, nr 655, dostępny w Internecie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaką rolę w życiu Afrykanów odgrywa religia? Jakie są tego przyczyny? <ul style="list-style-type: none"> → Czym różnią się wierzenia Afrykanów od katolików żyjących w Polsce? • Jak postrzegana jest śmierć w kulturach afrykańskich? • Spróbujcie znaleźć informacje o religijności ludzi zamieszkujących Afrykę. <ul style="list-style-type: none"> → Jakie religie wyróżnia się w Afryce? → Które z nich są dominujące? 	Praca z mapą, dyskusja, wyszukiwanie danych w Internecie.

edukacja
polonistyczna

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>Propozycja lektur do wspólnego i indywidualnego czytania: 1) Hans Christian Andersen, Baśnie (do wyboru).</p>	<p>Szacunek do wytworów, przedmiotów na przykładzie baśni „Mały ołowiany żołnierz”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie przygody przeżył żołnierz? • Co sprawiło, że doświadczył tych przygód? • W jaki sposób chłopiec odnosi się do swojej własności, przedmiotów? • Dlaczego każdy powinien być odpowiedzialny za swoje przedmioty i je szanować? <ul style="list-style-type: none"> → Skąd pochodzą Wasze zabawki? → Jaką drogę pokonały, aby do Was dotrzeć? → Jaki wpływ ma wyprodukowanie i dostarczenie zabawki na środowisko? → Co można zrobić z zabawkami, które są uszkodzone lub nie chcemy się już nimi bawić? 	<p>Analiza tekstu; rozmowa kierowana; dyskusja; praca indywidualna i grupowa.</p>
<p>Propozycja lektur do wspólnego i indywidualnego czytania: 13) Hugh Lofting, Doktor Dolittle i jego zwierzęta.</p>	<p>Doktora Dolittle – jakimi kierował się wartościami?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co robił Doktor Dolittle? <ul style="list-style-type: none"> → Jak postępował wobec zwierząt? → Dlaczego odniósł sukces w kontakcie ze zwierzętami? • Czym są wartości w życiu człowieka? <ul style="list-style-type: none"> → Jakimi wartościami się kierował? → Czy takimi samymi wartościami można kierować się wobec ludzi? → Dlaczego powinniśmy wobec wszystkich ludzi kierować się tymi samymi wartościami (szacunek, godność)? <ul style="list-style-type: none"> → Czy wobec mieszkańców innych kontynentów (np. Afryki) powinniśmy kierować się takimi samymi wartościami (szacunek, godność)? 	<p>Praca z mapą; dyskusja; przedstawienie wartości w formie plastycznej; praca indywidualna i grupowa.</p>
<p>Propozycja lektur do wspólnego i indywidualnego czytania: 12) Astrid Lindgren, Dzieci z Bullerbyn.</p>	<p>Prawa dziecka; prawo do szczęścia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie emocje, nastroje towarzyszyły dzieciom z Bullerbyn? • Z czym kojarzy Ci się Bullerbyn? • Dlaczego dzieci w Bullerbyn były szczęśliwe? <ul style="list-style-type: none"> → Czy każde dziecko i każdy człowiek powinien mieć prawo do szczęścia? → Od czego zależy nasze szczęście? → Jaki my mamy wpływ na swoje szczęście i szczęście innych? 	<p>Rozmowa kierowana; ilustracja szczęścia w formie plastycznej; praca indywidualna i grupowa.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>Propozycja lektur do wspólnego i indywidualnego czytania: 23) Łukasz Wierzbicki, Afryka Kazika.</p>	<p>Czego uczą nas podróże? Otwartość na nowe kultury.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdzie leży Afryka? <ul style="list-style-type: none"> → Gdzie zlokalizowana jest Afryka (uczeń wskazuje kontynent, oceany i morza go otaczające, główne rzeki)? → Podkreślenie, że człowiek wywodzi się z Afryki. • Dlaczego warto podróżować? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są doświadczenia uczniów z podróżowaniem? → Co zyskali dzięki podróżom? → Dlaczego Kazimierz Nowak wyruszył w podróż po Afryce? → Co zyskał Kazimierz Nowak dzięki swej podróży? → Nie zdobycie bogactw jest najważniejsze w podróżowaniu, ale rzeczy, które zobaczycie i ludzie, których spotkacie. - I dlatego warto podróżować? Żeby spotkać innych ludzi? – zdziwił się chłopiec.” → Dlaczego kontakt z innymi ludźmi jest wartością? → Jakim trzeba być, aby zyskać zaufanie innych ludzi? 	<p>Analiza tekstu; rozmowa kierowana; dyskusja; praca z mapą; praca indywidualna i grupa.</p>
<p>4.Osiągnięcia w zakresie pisania. Uczeń:3) pisze notatkę, życzenie, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie, list; zapisuje adres nadawcy i odbiorcy; pisze krótkie teksty, wykorzystując aplikacje komputerowe.</p>	<p>Wyobraź sobie, że jesteś Prezydentem Rzeczypospolitej Polski. W ramach budowania przyjacielskich relacji napisz życzenia do Prezydenta Republiki Południowej Afryki z okazji Dnia Pojednania (Reconciliation Day) obchodzonego 16 grudnia.</p> <p>Przed napisaniem życzeń warto zwrócić uwagę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdzie leży Republika Południowej Afryki <ul style="list-style-type: none"> → Co jest stolicą RPA, jakie są najważniejsze miasta RPA? • Kim był Nelson Mandela? <ul style="list-style-type: none"> → Za co Nelson Mandela otrzymał nagrodę Nobla? → Czym był apartheid? → Czym jest pojednanie? → Na jakich wartościach budowane jest pojednanie? <p>https://mojekenako.pl/2013/12/15/16-grudnia-dzien-pojednania/ http://www.sahistory.org.za/dated-event/day-reconciliation-celebrated-public-holiday-sa-first-time</p>	<p>Wyszukiwanie informacji; refleksja; praca indywidualna.</p>

edukacja
społeczna

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska społecznego. Uczeń: Uczeń: 5) przedstawia siebie i grupę, do której należy, zapisuje swój adres, adres szkoły, zawód i miejsce pracy rodziców; postuluje się danymi osobistymi wyłącznie w sytuacjach bezpiecznych dla siebie i reprezentowanych osób; jest powściągliwy w używaniu takich danych w sytuacjach nowych i wirtualnych.</p>	<p>Nasza i innych prywatność. Wstęp do uczenia o Kodeksie w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów globalnego Południa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym są nasze dane? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego nasze dane są ważne? → W jaki sposób można wykorzystać nasze dane? → Dlaczego nie powinniśmy przekazywać cudzych danych bez zgody zainteresowanej osoby? • Dlaczego nasz wizerunek (np. zdjęcie) też jest daną osobistą? <ul style="list-style-type: none"> → Co powinniśmy zrobić zanim wykonamy komuś zdjęcie? → Dlaczego będąc wśród ludzi o innej kulturze powinniśmy w szczególności zadbać, aby nie wykonać komuś zdjęcia bez jego zgody? • Wykonanie zdjęć przez dzieci (wcześniej muszą zadbać o uzyskanie zgody osoby fotografowanej) i podpisanie zdjęć, tak aby było wiadomo co one przedstawiają. <p>Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości... http://igo.org.pl/wp-content/uploads/2016/01/Jak_mowic_o_wiekszosci_swiata_wydanie4_-ebook.pdf</p>	<p>Rozmowa kierowana; praca ze zdjęciami; wykorzystanie TIK; praca indywidualna i grupowa.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym. Uczeń: 6) rozpoznaje i nazywa wybrane grupy społeczne, do których nie należy, a które wzbudzają jego zainteresowanie, np. drużyny i kluby sportowe, zespoły artystyczne, a także inne narodowości.</p>	<p>Kto mieszka w Polsce, które państwa zamieszkują Polacy?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie narody zamieszkują Polskę? <ul style="list-style-type: none"> → Czy w Twojej małej ojczyźnie można spotkać przedstawicieli innych narodów? Jakich? → Co spowodowało, że przedstawiciele tego narodu zamieszkali ziemię Polski? → Jakie są najważniejsze tradycje i święta, które pielęgnują? • W których państwach, poza Polską, mieszka wielu Polaków? <ul style="list-style-type: none"> → Gdzie znajdują się duże skupiska Polaków? → Dlaczego Polacy znaleźli się w tych państwach? <p>W jaki sposób Polacy podtrzymują więź ze swoją ojczyzną (ojczyznę przodków)?</p>	<p>Projekt edukacyjny – święta i tradycje mniejszości narodowych; praca z mapą; dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>2. Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym. Uczeń: 6) opisuje znaczenie dorobku minionych epok w życiu człowieka, jest świadomy, że stosuje w swej aktywności ten dorobek, np. cyfry arabskie i rzymskie, papier, mydło, instrumenty muzyczne itp.</p>	<p>Cyfry indyjskie czy arabskie - wynalazek z państw globalnego Południa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym są cyfry arabskie? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego nazywamy je arabskimi? • Kto w rzeczywistości wynalazł cyfry arabskie? Dlaczego nazywane są również indyjskimi? <ul style="list-style-type: none"> → Jak przebiegała droga cyfr arabskich z Azji do Europy? • Jakie inne wynalazki przekazywały sobie cywilizacje? (mydło, proch, instrumenty muzyczne). 	<p>Prezentacja uczniowska; wyszukiwanie informacji w Internecie; rozmowa kierowana.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym. Uczeń: 7) opowiada historię własnej rodziny, przedstawia wybrane postacie i prezentuje informacje o wielkich Polakach: królowa Jadwiga, król Stefan Batory, astronom Mikołaj Kopernik, noblistka Maria Skłodowska-Curie, alpinistka Wanda Rutkiewicz, papież Jan Paweł II, nauczycielka – cichociemna gen. Elżbieta Zawacka „Zo”.</p>	<p>Wanda Rutkiewicz – kobieta pełna pasji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kim była Wanda Rutkiewicz? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie sukcesy osiągnęła? → Jakie cechy charakteru sprawiły, że udało jej się osiągnąć wyznaczone cele? <ul style="list-style-type: none"> → Jak myślisz, jakie wartości były dla niej ważne? → Jak myślisz, dlaczego kobiet stanowią mniejszość w himalaizmie? → Gdzie znajduje się najwyższa góra świata? • Analiza tekst z dzienników W. Rutkiewicz: <p>Myślę o moich bliskich, o innych ludziach, którzy z tej odległości są mi również bliscy. Podobnie muszą chyba myśleć kosmonauci – Ziemia wydaje się ich rodzinnym domem, a ludzie jedną rodziną. Codziennosc pozostawiona na dole z perspektywy wydaje mi się bardzo droga.</p> <p>Wanda Rutkiewicz, Na jednej linii, Warszawa, Iskry, 2010, s. 199-200, 205.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest Ziemia, czym są ludzie dla Wandy Rutkowskiej? 	<p>Analiza tekstu źródłowego; wyszukiwanie informacji w Internecie; rozmowa kierowana; dyskusja; praca grupowa.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>2. Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym. Uczeń: 8) stosuje pojęcia: porozumienie, umowa; uczestniczy w wyborach samorządu uczniowskiego w klasie, w szkole; wymienia przykłady powstałych w efekcie porozumień i umów grup społecznych np. stowarzyszenia pomocy chorym i niepełnosprawnym dzieciom, organizacje ekologiczne, a także stowarzyszenia dużych grup społecznych, jak miasta i państwa czy Unia Europejska.</p>	<p>Wybory do samorządu uczniowskiego – prawa ucznia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie zadania ma samorząd uczniowski? <ul style="list-style-type: none"> → Co daje uczniom funkcjonowanie samorządu uczniowskiego? → Czym różni się istnienie samorządu uczniowskiego od działania? • Co to znaczy reprezentować innych? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie cechy powinien mieć reprezentant innych uczniów? → Jak ocenić wiarygodność programu wyborczego? • Jakie są zasady wyboru przedstawicieli uczniów? • Czego można się nauczyć wybierając przedstawicieli lub uczestnicząc w pracach samorządu uczniowskiego? <p>Propozycja działania: debata kandydatów do samorządu klasowego, z udziałem publiczności i mediów (dziennikarzy).</p>	<p>Debata; rozmowa kierowana; metaplan.</p>

edukacja
plastyczna
edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>1. Osiągnięcia w zakresie percepcji wizualnej, obserwacji i doświadczeń. Uczeń: 1) wyróżnia w obrazach, ilustracjach, impresjach plastycznych, plakatach, na fotografiach: d) cechy charakterystyczne i indywidualne ludzi w zależności od wieku, płci, typu budowy; cechy charakterystyczne zwierząt, różnice w budowie, kształcie, ubarwieniu, sposobach poruszania się.</p>	<p>Dlaczego ludzie się różnią?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest wygląd fizyczny? <ul style="list-style-type: none"> → Co ma wpływ na nasz wygląd, budowę ciała? → Dlaczego ludzie w różnych regionach świata mają różną budowę ciała? Jaki wpływ ma na to przyroda? (np. skośne oczy, niższy wzrost, kolor skóry, itp.) • Jak emigracje ludzi mogą wpływać na wygląd następnych pokoleń? 	<p>Praca z mapą; zdjęciami; rozmowa kierowana; praca indywidualna i grupowa.</p>
<p>1. Osiągnięcia w zakresie percepcji wizualnej, obserwacji i doświadczeń. Uczeń: 2) określa w swoim otoczeniu kompozycje obiektów i zjawisk, np. zamknięte (mozaiki na dywanie, rytmy na przedmiotach użytkowych), otwarte (chmury, papiery ozdobne, pościel, firany), kompozycje o budowie symetrycznej.</p>	<p>Jak dbać o Ziemię? – mozaika pomysłów.</p> <p>Zadanie: Uczniowie zastanawiają się w jaki sposób mogą dbać o środowisko; jakie działania mogą podjąć, aby ograniczyć zużycie zasobów naturalnych. Następnie każdy z uczniów na oddzielnej kartce przedstawia wybrane przez siebie działanie. Po zakończeniu, wspólnie z nauczycielem, uczniowie łączą pojedyncze elementy w całość tworząc klasową mozaikę pomysłów na bycie ekologicznym.</p>	<p>Rozmowa kierowana, dyskusja; praca plastyczna – wydzieranka wartości; praca indywidualna i zespołowa.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie działalności ekspresji twórczej. Uczeń: 3) wydziera, wycina, składa, przylepia, wykorzystując gazetę, papier kolorowy, makulaturę, karton, ścinki tekstylne itp.</p>	<p>Wartości potrzebne w budowaniu relacji z innymi ludźmi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym są wartości? • Dlaczego wartości są ważne w naszym życiu? • Jakie wartości są uniwersalne (powinny dotyczyć wszystkich ludzi)? • Które wartości ułatwiają nam budowanie dobrych kontaktów z innymi ludźmi? • Kiedy czujecie się dobrze w kontakcie z innym człowiekiem? Jak powinien Was traktować? <p>Zadanie: każdy uczeń przedstawiana wybraną przez siebie wartość w formie wydzieranki. W ten sposób każdy uczeń tworzy pojedynczą samodzielną pracę. Następnie, wspólnie z nauczycielem, uczniowie łączą pojedyncze elementy w całość tworząc klasową wydzierankę wartości.</p>	<p>Rozmowa kierowana, dyskusja; praca plastyczna – wydzieranka wartości; praca indywidualna i zespołowa.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>2. Osiągnięcia w zakresie działalności ekspresji twórczej. Uczeń: 8) ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem i muzyką; korzysta z narzędzi multimedialnych.</p>	<p>Historia mojej zabawki.</p> <p>Zadanie: Uczniowie wybierają zabawkę, która została wyprodukowana w państwie z globalnego Południa. Na podstawie mapy oraz zebranych wcześniej w domu informacji wyobrażają sobie jaką drogę musiała przebyć ich zabawka zanim do nich trafiła. Swoje wyobrażenia ilustrują tworząc historię zabawki.</p> <p>W ramach podsumowania nauczyciel może poruszyć kwestię ekologiczną związane z transportem produktów; zastanowieniem się czy lepiej kupować często, czy rzadziej, ale produkty o lepszej jakości? Jak postępować z rzeczami, które są nam już niepotrzebne lub nam się znudziły.</p>	<p>Rozmowa kierowana, dyskusja; praca plastyczna; praca indywidualna i zespołowa.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie działalności ekspresji twórczej. Uczeń: 9) tworzy przy użyciu prostej aplikacji komputerowej, np. plakaty, ulotki i inne wytwory.</p>	<p>Zadanie twórcze.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest wystawa światowa – Expo? <ul style="list-style-type: none"> → Gdzie odbywały się wystawy światowe? → Gdzie odbędzie się w najbliższym czasie? → Czy polskie miasta starały się zorganizować wystawę światową? • Czym jest plakat promujący? <ul style="list-style-type: none"> → Czemu ma służyć tego rodzaju plakat? <p>Jesteś odpowiedzialny za promocję wybranego państwa z globalnego Południa. Dowiedz się, czym może pochwalić się to państwo, co jest jego mocną stroną lub w jakiej dziedzinie chce osiągnąć postęp. Na podstawie uzyskanej wiedzy zaprojektuj plakat promujący wybrane państwo globalnego Południa.</p> <p>Uwaga: zadanie wymaga wyszukiwania informacji. Proponujemy wykonać je w klasie III.</p>	<p>Praca plastyczna wykonana w prostej aplikacji komputerowej. Praca grupowa.</p>

etyka

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>1.Osiągnięcia w zakresie rozumienia podstawowych zasad i pojęć etyki. Uczeń: 6) dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności.</p>	<p>Poznawanie innych drogą do szczęścia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest szczęście? • Co sprawia, że jesteś szczęśliwy? <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób inni ludzie sprawiają, że jesteś szczęśliwy? → Dlaczego poznawanie innych ludzi i ich kultur może dawać szczęście? • Z którego zakątka świata chciałbyś najbardziej poznać ludzi? <ul style="list-style-type: none"> → O co byś ich zapytał? → Co ułatwia poznawanie ludzi a co utrudnia? 	<p>Rozmowa kierowana; dyskusja; praca z mapą/globusem; praca indywidualna i zespołowa.</p>
<p>1.Osiągnięcia w zakresie rozumienia podstawowych zasad i pojęć etyki. Uczeń: 8) ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot.</p>	<p>Spotkanie z przedstawicielem wybranej wspólnoty religijnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym jest wspólnota religijna? • Dlaczego wiara dla części ludzi jest ważna? <ul style="list-style-type: none"> → Co oznacza szacunek dla wierzeń innych ludzi? → W jaki sposób przejawiam szacunek do wierzeń innych ludzi? • Dlaczego ważne jest nie tylko obdarzanie szacunkiem ludzi, ale również symboli religijnych? <ul style="list-style-type: none"> → Jakie są symbole religijne (chrześcijan, muzułmanów, żydów)? → Gdzie w Polsce można znaleźć wspólnoty chrześcijan, muzułmanów, żydów? 	<p>Rozmowa kierowana; dyskusja; praca indywidualna i zespołowa.</p>
<p>2.Osiągnięcia w zakresie stosowania poznanych zasad. Uczeń: 2) uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu.</p>	<p>Decyzje konsumenckie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czym kierujesz się podczas podejmowania decyzji o zakupie produktu? <ul style="list-style-type: none"> → Co z tych kryteriów jest dla ciebie najważniejsze? → Dlaczego kraj pochodzenia produktu powinien mieć znaczenie przy podejmowaniu decyzji o jego zakupie? • W jaki sposób kupując produkt wpływamy na los ludzi go produkujących? <p>Do przeprowadzenia lekcji można wykorzystać scenariusz lekcji pt. Gorzka prawda o słodkim przysmaku https://e-globalna.edu.pl/index.php?etap=10&i=1066</p>	<p>Dyskusja; rozmowa kierowana; piramida priorytetów; praca indywidualna i zespołowa.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>2. Osiągnięcia w zakresie stosowania poznanych zasad. Uczeń: 3) wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie.</p>	<p>Symbole państw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co stanowi symbole narodowe? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego symbolom państwowym/narodowym powinno się okazywać szacunek? → Co oznaczają symbole, barwy zawarte są na flagach państw (warto wybrać flagi państw globalnego Południa, np.: RPA; Brazylia, Indie, Liban, Botswana)? → Który z symboli zwrócił twoją uwagę, co cię zaskoczyło? • Uczniowie rysują własną flagę, w której zawrą ważny z ich perspektywy symbol. 	<p>Praca z atlasem/mapą; dyskusja; rozmowa kierowana; praca twórcza – plastyczna; praca indywidualna i zespołowa.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie stosowania poznanych zasad. Uczeń: 5) naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł.</p>	<p>Wybrany film podróżniczy, z serii „Kobieta na krańcu świata”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdzie dzieje się akcja? <ul style="list-style-type: none"> → Co zwróciło twoją uwagę? → Co cię zdziwiło, zaskoczyło? • Dlaczego ludzie chętnie opowiadali Martynie Wojciechowskiej (lub innemu bohaterowi) o swoich przeżyciach? <ul style="list-style-type: none"> → W jaki sposób Martyna Wojciechowska (lub inny bohater) okazywali szacunek nowopoznanym osobom? (np. byli ciekawi tego o czym mówią, co pokazują). → Jak myślisz, co może być wyzwaniem w poznawaniu nowych kultur? • Jakie są twoje doświadczenia związane z poznawaniem nowych ludzi? 	<p>Analiza dzieła kultury; rozmowa kierowana; dyskusja; praca indywidualna i zespołowa.</p>

edukacja
językowa
język obcy
nowożytny

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka: 1) reaguje na polecenia; 2) rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami; 3) znajduje w wypowiedzi określone informacje.</p>	<p>Uczniowie i uczennice oglądają film o środowisku.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy potraficie wymienić z czego składa się środowisko? Spróbujcie nazwać elementy wymienione w filmie. • Jak dzieci mogą dbać o środowisko? Co należy robić, a czego nie? • Dlaczego warto dbać o środowisko? Spróbujcie wymienić kilka powodów. <p>Podzielcie się na grupy. Zadaniem każdej grupy jest wykonanie plakatu, który zachęcałby Waszych rówieśników do dbania o przyrodę.</p>	<p>Film, praca plastyczna. Rekomendujemy film: What is Environment And How To Keep It Clean? Environmental Studies For Kids.</p>
<p>8. Uczeń: 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, warto nauczyć się ich języka; 2) posiada podstawowe informacje o krajach, w których ludzie posługują się danym językiem obcym.</p>	<p>Quiz dotyczący nauczanego języka obcego</p> <ul style="list-style-type: none"> • W których krajach mówi się w tym języku [ważne, aby wśród krajów, w których mówi się w danym języku znalazł się jeden pozaeuropejski] • Które z tych krajów leżą w Europie? <ul style="list-style-type: none"> → Które nie? Jak sądzicie, jak daleko jest kraj, który nie leży w Europie? → Ile ludzi w nim mieszka? • Rozmowa po udziale w quizie (w języku polskim) <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzicie, czym zajmują się ludzie żyjący w tym kraju? Co jedzą? Gdzie pracują? → W co bawią się dzieci? → Czym się martwią, a co je cieszy? <p>[w tym zadaniu ważne jest, aby dzieci skupiały się na podobieństwach, a nie różnicach].</p>	<p>Quiz, dyskusja.</p>
<p>7. W zakresie przetwarzania tekstu uczeń nazywa w języku obcym nowożytnym np. osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności – z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych.</p>	<p>Uczniowie i uczennice opisują zdjęcie (Zdjęcie powinno być zgodne z kodeksem ws. obrazów i wiadomości dotyczących krajów Globalnego Południa) bawiących się dzieci z wybranego przez nauczycielkę/a kraju Globalnego Południa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co robią osoby znajdujące się na zdjęciu? • Czy wiecie, w jakim kraju się znajdują? • W co bawią się dzieci? <ul style="list-style-type: none"> → Jak wyglądają ich twarze? 	<p>Dyskusja, analiza obrazu.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> → Czy są zadowolone, czy smutne? Skąd o tym wiecie? → Jak sądzicie, w co jeszcze bawią się dzieci w tym kraju? W co Wy lubicie się najbardziej bawić? • Czy jest coś, co Was łączy? Spróbujcie wymienić te cechy. 	
<p>2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka: 1) reaguje na polecenia; 2) rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami; 3) znajduje w wypowiedzi określone informacje.</p>	<p>List od przyjaciela z innego kraju Nauczyciel/ka przygotowuje, krótki list od rówieśników/rówieśniczek dzieci z wybranego kraju Azji, Ameryki Południowej, innego, niż Polska kraju Europy, Ameryki Północnej oraz Afryki. W liście zawarte są podstawowe informacje o danym kraju, z uwzględnieniem tego, w co bawią się dzieci. Podczas lekcji dzieci czytają na głos listy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie, jak daleko są te kraje? Jak możemy do nich dotrzeć? • Co Was łączy, a co różni? Spróbujcie wymienić podobieństwa i różnice między dziećmi w [nazwa kraju] i Polsce. • Jak sądzicie, z jakimi trudnościami mierzą się Wasi rówieśnicy w tych krajach? Czy wszyscy chodzą do szkoły? [uczniowie i uczennice dowiadują się, że nie wszystkie dzieci mają dostęp do edukacji, zwłaszcza dziewczynki] • Czy wiecie, jak można pomóc dzieciom w...aby mogły się uczyć? Kto może to zrobić? • Napiszcie list do wybranego rówieśnika/wybranej rówieśniczki, w którym poinformujecie o swoich zainteresowaniach i podacie najważniejsze informacje o Polsce. 	<p>Analiza tekstu, dyskusja.</p>
<p>1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: 1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele); 2) moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość); 3) moja szkoła;</p>	<p>Mój czas wolny i wakacje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co lubicie robić w wolnym czasie? <ul style="list-style-type: none"> → Czy zdarza Wam się podróżować? → Czy są to dalekie podróże? • Wyobraźcie sobie, że możecie pojechać dokąd tylko chcecie. Czy potraficie wymienić kraj, który chcielibyście najbardziej odwiedzić? <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzicie, jak należy przygotować się do podróży? Narysujcie rzeczy, które wzięlibyście do walizki. 	<p>Praca plastyczna, dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>4) popularne zawody; 5) mój dzień, moje zabawy; 6) jedzenie; 7) sklep; 8) mój czas wolny i wakacje; 9) święta i tradycje, mój kraj; 10) sport; 11) moje samopoczucie; 12) przyroda wokół mnie; 13) świat baśni i wyobraźni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Porównajcie swoje rysunki. Czy każdy z Was wzięłyby to samo? Czy potraficie nazwać te przedmioty w języku...? <ul style="list-style-type: none"> → Kto narysował ubrania? → Kto jedzenie? → Kto ulubioną zabawkę? → Kto okulary przeciwsłoneczne? → Czy jest ktoś, kto narysował mapę? → Czy jest ktoś, kto narysował przewodnik? → Czy jest ktoś, kto narysował słownik? → Jak sądzicie, po co Wam przewodnik? Po co słownik? A po co mapa? → O czym jeszcze musicie pamiętać jadąc do wymarzonego kraju? → Czy wiecie, jakie panują w nim zwyczaje? Co należy robić, a czego nie, aby nie urazić jego mieszkańców? Koniecznie sprawdźcie to przed podróżą. <p>Uwaga: wybór, które elementy lekcji będą prowadzone w języku obcym zostawiamy nauczycielce/nauczycielowi.</p>	

edukacja
przyrodnicza

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska przyrodniczego. Uczeń: 7) chroni przyrodę, wskazuje wybrane miejsca ochrony przyrody oraz parki narodowe, pomniki przyrody w najbliższym otoczeniu – miejscowości, regionie; 8) segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy lubicie przyrodę? Zastanówcie się, jakie jest Wasze ulubione zielone miejsce w okolicy, w której mieszkaacie. <ul style="list-style-type: none"> → za co lubicie to miejsce? → Czy jest coś, co Wam w tym miejscu przeszkadza lub nie podoba się? <p>Gra „co by było, gdyby...”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zastanówcie się, co stałoby się z Waszym ulubionym miejscem, gdyby... <ul style="list-style-type: none"> → ludzie, którzy tamtędy przechodzą nie wyrzucali śmieci do koszy? → ludzie zamiast wytyczonymi ścieżkami, chodzili deptając trawę i rośliny? → gdyby wszyscy ludzie z miasta/wsi poruszali się tylko samochodami? → gdyby mieszkańcy nie sprząтали nieczystości po swoich psach? <p>Narysujcie w grupach plakaty, które będą skierowane do Waszych rówieśników i zachęcą ich do dbania o środowisko. Możecie posłużyć się wymienionymi przykładami lub wymyślić inne zachowania, które zagrażają środowisku. Następnie, przedstawcie plakaty na forum klasy. Jak przekonalibyście swoje koleżanki i kolegów do dbania o okolicę?</p>	<p>Dyskusja, praca plastyczna.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie funkcji życiowych człowieka, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i odpoczynku. Uczeń: 6) wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych; ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze; 7) przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia.</p>	<p>Uczniowie i uczennice przynoszą do szkoły jeden ulubiony produkt lub jeden produkt, który spożywają najczęściej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyjrzyjcie się swoim produktom. <ul style="list-style-type: none"> → Gdzie zostały zakupione? → Jak sądzicie, skąd pochodzą? <p>Spróbujcie znaleźć informacje na opakowaniu.</p> <p>Pokaz dzieciom banana (jeśli nikt go nie przyniósł) i zapytaj, czy wiedzą skąd pochodzi i w jakich warunkach jest wytwarzany? Proponujemy wykorzystanie tutaj materiałów ze strony http://www.storyofbanana.com/pl</p> <p>Spróbujcie znaleźć jakieś produkty, które nie przyjechały z daleka. Gdzie zostały zakupione? Kto je wytworzył?</p> <p>Ułóżcie wspólnie listę produktów, które zostały wytworzone w Polsce. Które z nich są zdrowe, a które nie? Zastanówcie się, co można przygotować ze zdrowych produktów. Zaproponuj dzieciom, że wspólnie zrobicie koktajl na lekcji.</p>	<p>Dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>11) ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy wiecie, że na świecie istnieją regiony, gdzie często pada lub występują susze? • Jak sądzicie, jaki ma to wpływ na mieszkańców tych terenów? <ul style="list-style-type: none"> → Co jedzą ludzie, którzy tam mieszkają? → W jaki sposób pracują? • Jak ludzie mogą chronić się przed suszą lub ulewnymi deszczami? • Jak sądzicie, dlaczego w tych rejonach świata tak dużo pada? Dlaczego ciągle jest sucho? • Co się dzieje z ludźmi, którzy uciekają z terenów ogarniętych suszą lub ulewami? 	<p>Dyskusja.</p>
<p>13) stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety; 14) ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka.</p>	<p>Wady i zalety urządzeń cyfrowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przypomnijcie sobie, co robiliście dziś od momentu wstania z łóżka do przyścia do szkoły. Co będziecie robić po lekcjach? Wymieńcie te czynności, które wymagają użycia technologii. • Zastanówcie się, jak jeszcze w życiu codziennym ludzie wykorzystują technologię? <ul style="list-style-type: none"> → Czy technologia służy człowiekowi, czy raczej mu przeszkadza? → Co jest niezbędne, aby urządzenia cyfrowe działały? Spróbujcie wymienić wszystkie urządzenia w Waszym domu, które wymagają podłączenia do prądu. • Czy wiecie jak wytwarza się prąd? [dzieci oglądają film dla dzieci o tym, skąd bierze się prąd lub słuchają opowieści nauczyciela/ki] • Jak sądzicie, dlaczego warto oszczędzać prąd? <ul style="list-style-type: none"> → Jak możecie to zrobić? 	<p>Dyskusja, film.</p>
<p>3. Osiągnięcia w zakresie rozumienia przestrzeni geograficznej. Uczeń: 1) określa położenie i warunki naturalne swojej miejscowości oraz okolicy, opisuje charakterystyczne formy terenu, składniki przyrody, charakterystyczne miejsca,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pomyślcie o swojej drodze z domu do szkoły. <ul style="list-style-type: none"> → Jakie miejsca mijacie po drodze? → W których z nich pracują ludzie? → Jakie wykonują zawody? • Spróbujcie je narysować. Popatrzcie na swoje rysunki i zastanówcie się, dlaczego praca jest ważna dla tych ludzi? 	<p>Dyskusja, praca plastyczna.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>np. miejsca pamięci narodowej, najważniejsze zakłady pracy, w tym ważniejsze przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe, interesujące zabytki, pomniki, tereny rekreacyjne, parki krajobrazowe, parki narodowe.</p>	<p>→ Kto w Polsce może pracować? Czy dzieci mogą pracować?</p> <p>W 71 krajach na świecie dzieci mogą lub muszą pracować. Jednym z takich krajów są Indie, gdzie oficjalnie jest zakaz pracy dzieci poniżej 14 roku życia, jednak rzadko się go przestrzega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie, dlaczego dzieci w Indiach muszą pracować? Gdzie pracują najczęściej? • Co wytwarzają fabryki, w których pracują dzieci? • Czy my, ludzie żyjący w Polsce możemy jakoś pomóc tym dzieciom? <p>[przedstawienie idei odpowiedzialnego kupowania na przykładzie odzieży. Wskazówka: ważne jest, aby nie wzbudzać w dzieciach poczucia winy za ubrania, które noszą – nakreślić, że ubrania nie pochodzące z Azji często są droższe i nie każdego na nie stać]</p>	

muzyka

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>1. Osiągnięcia w zakresie słuchania muzyki. Uczeń: 6) rozróżnia na podstawie słuchanego utworu muzykę: smutną, wesołą, skoczną, marszową itp.; 7) słucha w skupieniu krótkich utworów muzycznych.</p>	<p>Dzieci świata Uczniowie i uczennice słuchają dwóch dowolnych utworów – jeden wesoły, drugi smutny. Spróbujcie narysować, jak czuliście się podczas słuchania utworu nr 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Połóżcie swoje rysunki na podłodze jeden obok drugiego. Czy są podobne? Czy zupełnie różne? • Jakie to emocje? Czy byliście zadowoleni, czy raczej smutni? • Jak sądzicie, kiedy ludzie słuchają smutnej muzyki? Co ludzie robią kiedy się smucą? • Jak sądzicie, czy wszyscy ludzie na świecie smucą się w ten sam sposób? Jak okazują smutek dzieci z krajów Azji, jak z Europy, a jak z krajów Afryki? <p>Spróbujcie narysować, jak czuliście się podczas słuchania utworu nr 2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Połóżcie swoje rysunki na podłodze jeden obok drugiego. Czy są podobne? Czy zupełnie różne? • Jak sądzicie, kiedy ludzie słuchają wesołej muzyki? • Co ludzie robią kiedy się weselą? • Jak sądzicie, czy wszyscy ludzie na świecie weselą się w ten sam sposób? Jak okazują radość dzieci z krajów Azji, jak z Europy, a jak z krajów Afryki? <p style="padding-left: 20px;">→ Czy dzieci na całym świecie są do siebie podobne pod względem emocji, czy raczej różne?</p> <p>[w tym ćwiczeniu ważne jest skupienie się na podobieństwach]</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy wiecie co to znaczy różnorodność? <li style="padding-left: 20px;">→ Kiedy mówimy, że coś jest różne? • Czym różnicie się od dzieci z dalekich kontynentów? Co Was łączy? Dlaczego różnorodność jest dobra? 	<p>Dyskusja, praca plastyczna.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie ekspresji muzycznej. Śpiew. Uczeń: 1) śpiewa różne zestawy głosek, sylaby, wykorzystuje poznane melodie i tworzy własne, naśladuje odgłosy zwierząt; 2) nuci poznane melodie, śpiewa piosenki podczas zabawy, nauki, uroczystości szkolnych, świąt w tym świąt narodowych.</p>	<p>Dzieci śpiewają fragment piosenki Majki Jeżowskiej „Wszystkie dzieci nasze są” (ważne, aby pojawił się refren).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzicie co znaczy tekst „wszystkie dzieci nasze są”? • Ćwiczenie: niech każdy/każda z Was wymyśli sobie dźwięk, którym będzie się porozumiewać z innymi. Może to być jeden dźwięk lub cała melodia. Od teraz jest to Wasz język. Dobierzcie się w pary. Za chwilę będziecie rozmawiać, ale pamiętajcie, że możecie używać tylko własnego języka. Jedna osoba z pary dostanie piłkę. Teraz Twoim zadaniem jest zachęcić kolegę/koleżankę do pójścia na boisko i zagrania z Tobą. 	<p>Dyskusja, drama.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
	<ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób się porozumieliście nie znając swoich języków? Spróbujcie teraz każdy z Was wymyślić jakąś inną czynność i zaprosić do niej kolegę/koleżankę używając tylko sobie znanego języka. <ul style="list-style-type: none"> → Czy udało Wam się odgadnąć, co próbuje przekazać Wam kolega/koleżanka? → Czy było Wam łatwo, czy trudno porozumiewać się nie znając języka? • Czy znacie kogoś lub słyszeliście o kimś, kto mieszka w Polsce, ale nie zna języka polskiego? Czy może znacie kogoś, kto pochodzi z Polski i mieszka w innym kraju? <ul style="list-style-type: none"> → Jak sądzą, jak czują się osoby, które mieszkają w kraju, którego języka nie znają? → Jak Wy możecie pomóc takim osobom? Spróbujcie wymienić kilka przykładów. 	
<p>3. Improwizacja ruchowa, rytmika i taniec. Uczeń: 7) tańczy według układów ruchowych charakterystycznych dla wybranych tańców (w tym integracyjnych, ludowych polskich oraz innych krajów Europy i świata).</p>	<p>Uczniowie i uczennice oglądają krótki pokaz tańca jednego z tańców tańczonych w Afryce Zachodniej (np. Mali, Gwinea, Senegal, Burkina Faso) przy akompaniamencie bębnów. Spróbujcie naśladować przez chwilę taniec, który obejrzelście [przy muzyce bębnów].</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak czuliście się tańcząc? Jak sądzą, dlaczego ludzie na filmie tańczą? Czy są zadowoleni, czy smutni? • Czy wiecie skąd pochodzą ludzie, którzy tańczą ten taniec? Gdzie leży ten kraj? Jak sądzą, jak można do niego dotrzeć? <p>W Afryce Zachodniej ludzie tańczą na weselu, przyjaciółki tańczą również, gdy dowiadują się, że jedna z nich spodziewa się dziecka lub wychodzi za mąż. Na ulicach tańczy się dla rozrywki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak sądzą, czy w Polsce również tańczy się w takich okolicznościach? Spróbujcie wymienić wszystkie sytuacje, w których tańczyliście. • Czy są one podobne, czy różne od przykładów z Afryki Zachodniej? 	<p>Film, dyskusja.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>4. Gra na instrumentach muzycznych. Uczeń: 4) wykonuje instrumenty m.in. z materiałów naturalnych i innych oraz wykorzystuje tak powstałe instrumenty do akompaniamentu, realizacji dźwięku podczas zabaw i zadań edukacyjnych, organizacji koncertów i przedstawień teatralnych.</p>	<p>Dzieci przynoszą do szkoły określone wcześniej przez nauczyciela/kę odpady, a następnie uczą się, jak zrobić z nich instrumenty. Inspiracja: https://ekodziecko.com/category/instrumenty Dzieci uczą się wygrywać rytm na zrobionych przez siebie instrumentach według instrukcji nauczyciela/ki. Dzieci w grupach podzielone według instrumentów powtarzają prosty rytm. Następnie, łączą się w grupę i w określonej przez nauczycielkę/a sekwencji włączają się do „koncertu”. Po koncercie dzieci zastanawiają się jakich jeszcze materiałów mogłyby użyć do zrobienia instrumentów w domu.</p>	<p>Praca plastyczna.</p>

edukacja
matematyczna

edukacja
wczesnoszkolna

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>II. Edukacja matematyczna. 1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia stosunków przestrzennych i cech wielkościowych. Uczeń: 1) określa i prezentuje wzajemne położenie przedmiotów na płaszczyźnie i w przestrzeni; określa i prezentuje kierunek ruchu przedmiotów oraz osób; określa położenie przedmiotu na prawo/na lewo od osoby widzianej z przodu (także przedstawionej na fotografii czy obrazku).</p>	<p>Fotografia przedstawiająca zabawę dzieci w jednym z krajów Globalnego Południa – wybrane zgodnie z kodeksem w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Globalnego Południa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opiszcie co znajduje się na obrazku. <ul style="list-style-type: none"> → Ile jest tam dzieci? → Co robi dziecko, które znajduje się po prawej stronie? → Co robi dziecko na lewo od dziecka, które opisaliście przed chwilą? • Czy wiecie w jakim kraju mieszkają dzieci przedstawione na zdjęciu? <ul style="list-style-type: none"> → Jak można dostać się do tego kraju? → W co się bawią? A Wy w co lubicie się bawić? → Co Was łączy z innymi dziećmi na świecie? Jak sądzicie? Spróbujcie wymienić kilka cech, które są podobne dla wszystkich dzieci świata. • Czy wiecie czym jest różnorodność? <ul style="list-style-type: none"> → Co to znaczy, że coś jest różne? → Dlaczego różnorodność jest dobra? Po co nam różnorodność? 	<p>Analiza obrazu, dyskusja.</p>
<p>2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia liczb i ich własności. Uczeń: 2) odczytuje i zapisuje, za pomocą cyfr, liczby od zera do tysiąca oraz wybrane liczby do miliona (np. 1 500, 10 000, 800 000).</p>	<p>Spróbujcie odczytać liczby pokazane na diagramie. Liczby przedstawiają ilość osób narodowości czeczeńskiej przybywających do Polski.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Który słupek jest najwyższy? Jak myślicie, co to oznacza? • Czy wiecie, kim są Czeczeni? <ul style="list-style-type: none"> → Dlaczego przybyli do Polski? → Co tutaj robią? → Czy znacie kogoś narodowości czeczeńskiej? • Czy znacie kogoś innej narodowości, niż polska? Spróbujcie wymienić nazwy krajów, z których pochodzą osoby mieszkające w Polsce. • Jak sądzicie, czy podoba im się w naszym kraju? <ul style="list-style-type: none"> → Żyje im się raczej dobrze, czy raczej źle? Dlaczego? → Co możecie zrobić, aby tym osobom żyło się w Polsce lepiej?/Co sprawiło, że te osoby czują się w Polsce dobrze? • Czy Wy byliście kiedyś za granicą? <ul style="list-style-type: none"> → Czy tubylcy byli dla Was mili? → Jak sądzicie, co możecie zrobić dla obcokrajowców w Polsce, aby miło wspominali nasz kraj? 	<p>Analiza diagramu: Urząd ds. Uchodźców wykres napływ obywateli Rosji narodowości czeczeńskiej do Polski w latach 1994-2015.</p>

Treść podstawy programowej	Zagadnienie EG do włączenia w proces lekcji	Metoda/forma realizacji zagadnienia EG
<p>3. Osiągnięcia w zakresie postępowania się liczbami. Uczeń: 1) wyjaśnia istotę działań matematycznych – dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia oraz związki między nimi; korzysta intuicyjnie z własności działań; 2) dodaje do podanej liczby w pamięci i od podanej liczby odejmuje w pamięci: liczbę jednocyfrową, liczbę 10, liczbę 100 oraz wielokrotności 10 i 100 (w prostszych przykładach).</p>	<p>Zadanie: Jiabao pracuje w chińskiej fabryce, gdzie codziennie szyje ubrania, które wysyłane są do sklepów w Europie. W listopadzie Jiabao pracowała 28 dni, z 30 dni w miesiącu. Policz, ile dni wolnych w listopadzie miała Jiabao. Co należy zrobić w tym celu?</p> <p>Dyskusja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy spotkaliście się kiedyś z ubraniami produkowanymi w Chinach? → Jak sądzicie, dlaczego ubrania sprowadza się do Polski, a z Chin, zamiast produkować na miejscu? Wymieńcie kilka powodów. • Co możemy zrobić, aby poprawić warunki pracy pracowników w Chinach? 	<p>Dyskusja.</p>
<p>5. Osiągnięcia w zakresie rozumienia pojęć geometrycznych. Uczeń: 2) mierzy długości odcinków, boków figur geometrycznych itp.; podaje wynik pomiaru, postępując się jednostkami długości: centymetr, metr, milimetr; wyjaśnia związki między jednostkami długości; postępuje się wyrażeniami dwumianowanymi; wyjaśnia pojęcie kilometr.</p>	<p>Kilometry po wodę</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy wiecie, czym jest kilometr? → Jak sądzicie, ile czasu zajęłoby Wam przejście kilometra? <p>W Beninie jednym z państw afrykańskich, dziewczynki zmuszone są chodzić po wodę 10 kilometrów dziennie. Jak sądzicie, dlaczego?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co mogłoby ułatwić tym dziewczynkom życie? → Jak możemy pomóc w budowie studni bliżej domu, w Beninie i innych krajach Afryki? 	<p>Dyskusja.</p>
<p>6. Osiągnięcia w zakresie stosowania matematyki w sytuacjach życiowych oraz w innych obszarach edukacji. Uczeń: 2) dzieli na dwie i cztery równe części, np. kartkę papieru, czekoladę; używa pojęć: połowa, dwa i pół, cztery równe części, czwarta część lub ćwierć.</p>	<p>Nauczyciel/ka przynosi do szkoły 2 czekolady typu fairtrade. Na jednej z nich demonstruje dzielenie na równe części, zadając dzieciom pytania matematyczne.</p> <p>[opcjonalnie] po zadaniu nauczyciel/ka rozdaje dzieciom drugą czekoladę typu fairtrade, którą przyniosła i pyta czy im smakuje.</p> <p>Dyskusja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak wygląda ta czekolada? → Czy różni się od innych czekolad, które znacie? → Obejrzyjcie dokładnie jej opakowanie. Czy wiecie co znaczy niebiesko-czarno-zielony symbol? • Jak sądzicie dlaczego warto kupować czekoladę typu fair trade? 	<p>Dyskusja.</p>

Dodatkowe informacje:

www.globalnepoludnie.pl - strona Polskiej Zielonej sieci poświęcona tematyce globalnego rozwoju

www.igo.org.pl - strona Instytutu Globalnej Odpowiedzialności

www.e-globalna.edu.pl – portal z materiałami i wskazówkami do pracy dla nauczycielek/nauczycieli

www.globalna.edu.pl – strona Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”

www.amnesty.org.pl – polska strona Amnesty International

www.unicef.pl - strona UNICEF Polska

www.pah.org.pl - strona Polskiej Akcji Humanitarnej

www.bezuprzedzen.org – portal z materiałami dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą

www.kampaniespoleczne.pl – portal, gdzie można znaleźć kampanie społeczne m.in. o tematyce mieszczącej się w edukacji globalnej

www.fairtrade.org.pl – portal z informacjami o sprawiedliwym handlu